

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Česká gotická scéna
Konflikty mezi gotiky a majoritní společností
Helena Frydrychová

Bakalářská práce

2014

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Helena Frydrychová**
Osobní číslo: **H10140**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Česká gotická scéna Konflikty mezi Gotiky a majoritní společností**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V bakalářské práci se studentka zaměří na střety a konflikty příslušníků české gotické subkultury s majoritní společností. Cílem práce je zjistit, co si o těchto střetech myslí sami gotici a jak nahlíží na situaci do budoucnosti. Část práce bude věnovaná i výzkumu formování identity českých gotiků.

Výzkum bude prováděn zejména formou zúčastněného pozorování, rozhovory a studiem dostupné literatury, avšak práce bude vystavěna především na vlastním výzkumu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. Čermák, Ivo. Lidská agrese a její souvislosti. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998
2. Digitalis, Raven. Goth: magická stránka temné kultury. Praha :áVolvox Globator,á2009
3. Dyoniziak, Ryszard. Subkultura mládeže: sociologická studie k problémům specifické kultury věkové a generační skupiny mládeže. Praha :áOsvětový ústav,á1968
4. Goffman, Erving. Stigma : poznámky k problému zvládnání narušené identity. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003
5. Pechar, Jiří. Být sám sebou: pojem identity a jeho meze. Praha:áHynek,á1995
6. Scharf, Natascha. Gotický svět: kronika. Praha: Volvox Globator, 2012
7. Smolík, Josef. Subkultury mládeže. Praha: Grada, 2010
8. Vladimír 518. Kmeny: současné městské subkultury. Praha :áBigg Boss & Yinachi,á2011

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lada Viková
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 18. prosince 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2014

prof. PhDr. Petr Vorel, CSC.
děkan

L.S.

PhDr. Michal Tošner, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na mou práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon a zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o využití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Hradci Králové dne 24. 3. 2014

Helena Frydrychová

Poděkování:

V první řadě bych velmi ráda poděkovala své vedoucí práce Mgr. Ladě Vikové za cenné rady, připomínky, ochotu, vstřícnost, celkové vedení mé bakalářské práce, ale především za optimismus, jímž mě při každé konzultaci nabíjela.

Velký dík patří mým informátorům, bez jejichž pomoci by tato práce vůbec nemohla vzniknout. Děkuji jim nejen za čas, který si na mne udělali, ale hlavně za jejich upřímnost a důvěru. Chtěla bych poděkovat rodině, která mě podporovala během studií, nejen za důvěru ve mně vloženou, ale také za tolerantní přístup, díky němuž jsem měla usnadněný nejen výzkum, ale i samotné psaní. Poděkování však patří i mým nejbližším přátelům za podporu a Ladynce za neopomenutelnou společnost při psaní.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá českou gotickou scénou a to prostřednictvím vzorku informátorů z různých koutů České republiky. Cílem práce je přiblížit gotické hnutí, utváření identity gotiků, střety mezi gotiky a majoritní společností a zjistit, co si o konfliktech myslí samotní gotici.

KLÍČOVÁ SLOVA

Goth, gotici, subkultura, identita, životní styl, stigma, konflikt, střet

TITLE

The Czech Gothic Scene: The Conflicts between Goths and Majority Society

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the Czech Gothic scene through a sample of informants from different parts of the Czech Republic. The aim is to bring the Goth, the formation of identity Goths, Goths and clashes between the majority and see what you think about the conflicts themselves Goths.

KEY WORDS

Goth, Goths, subculture, identity, lifestyle, stigma, conflict, meets

Obsah

Úvod	8
1. Metodologie výzkumu	10
2. Goth	18
2.1 Vymezení pojmu „goth“, „gotici“	18
2.2 Subkultura	20
2.2.1 Subkultura mládeže	23
2.3 Životní styl	23
2.4 Identita	25
2.4.1 Formování identity	26
2.4.2 Identita gotika	28
2.4.3 Stigma	31
3. Konflikty	35
3.1 Příčiny konfliktů: předsudky a nevědomost?	35
3.2 Vznik konfliktu	39
3.3. Agresivita	40
3.4 Důsledky střetů	41
Závěr	43
Zdroje	46
Příloha:	50

Úvod

Už název práce napovídá, že se v ní budu zabývat gotickou subkulturou, a to především českou gotickou scénou. Jde o subkulturu, která vznikla ve zcela jiném prostředí, než jaké bylo v době jejího vzniku na území České republiky, tudíž může a s největší pravděpodobností také je česká gotická scéna určitým způsobem odlišná od ostatních. Stejně jako tomu je po celém světě, kde našla tato subkultura své příznivce a je ovlivněna mentalitou místních lidí. Tento rys není nijak specifický, jde takřka o přirozený vývoj, který můžeme zaznamenat i u jiných fenoménů.

Při volbě tématu své bakalářské práce jsem nebyla od prvního okamžiku přesvědčená, že se zaměřím právě na gotiky. Vedle výzkumu romských tradic na Královéhradecku nebo života Ukrajinců v České republice jsem vlastně gotiky nechávala spíše v pozadí všech svých nápadů.

Hlavním důvodem, proč jsem se nechtěla pouštět do výzkumu gotiků, byl fakt, že jsem se bála vstupovat do terénu jako insider. Paradoxně se tento důvod proti nakonec stal jedním z těch, proč jsem se nakonec rozhodla tak, jak jsem se rozhodla. Byla to v určitém ohledu výzva. Dalším důvodem, který jsem spatřila až ve chvíli, kdy jsem se rozhodla tuto výzvu přijmout, bylo to, že jsem začala spatřovat výhody právě v tom, že do terénu vstupuji jako insider. Na příklad jsem měla poněkud usnadněný výběr alespoň prvních informátorů, s nimiž jsem nemusela pracně navazovat důvěrnější vztahy.

Dalším velmi důležitým důvodem, proč jsem si toto téma zvolila, byla nevědomost veřejnosti a s ní spojené předsudky týkající se této komunity. Na internetu je sice k nalezení nepřeberné množství různých blogů a webových stránek, které zakládají a spravují samotní gotici, ale s rostoucím počtem nově vznikajících blogů vzrůstá i neodbornost, rozšiřují se dezinformace a není výjimkou ani plagiátorství, tedy že tentýž článek naleznete na vícero stránkách bez uvedení původního zdroje. Dalším problémem tu je, že ne každý z autorů je skutečně členem gotické subkultury, neboť u některých bloggerů se může jednat o módní či jinou pózu.

Jediné dvě dostupné publikace v českém jazyce, které jsou dnes běžně k dostání, jsou Goth: Magická stránka temné kultury od vystudovaného antropologa Američana Ravena Digitalise, jež u nás vyšla roku 2009, a Gotický svět: kronika, kterou v roce 2011 napsala Natascha Scharfová (u nás vyšla o rok později). Ovšem i k těmto publikacím je třeba přihlížet s určitým odstupem, nikoliv však s despektem. Je třeba brát v úvahu, že

gotika je silně ovlivněna také tím, jaké fenomény, jaké prvky jsou k ní zakomponovány, což se může různit stát od státu. Digitalis (2009) píše o gotice, jak ji zná z americké perspektivy na americkém území. Nehledě na to, že je text protkán a často spojován s moderním provozováním magie, což pro českou scénu není právě typickým prvkem. Gotický svět (Scharfová, 2012) je českému prostředí bližší, avšak tato publikace se dost věnuje hudbě. Proto jsem se ve své práci chtěla zaměřit na českého gotika a jeho střetávání s každodenní realitou, střetávání s majoritní společností. A vůbec na vývoj identity českého gotika. Co jeho identitu utváří.

Hlavním tématem jsou konflikty českého gotika se společností. Budu se zajímat o jeho negativní zkušenosti s odmítáním i otevřenou agresí plynoucí z odlišného stylu vlastní vizuální prezentace. To je věc, která je formována v průběhu života, není to stigma, s nímž by se člověk narodil, bude mne proto zajímat, jak a proč přijímá český gotik tuto identitu, co kladného mu přináší, popřípadě jaké motivy ho vedou k tomu chránit si tuto identitu, byť se dostává do konfliktů se společností.

Cílem bakalářské práce tedy je přispět k poznání gotiků v České republice a na jejich příkladu ukázat, jak dochází ke konfliktům mezi majoritní společností a menšinou, jak tyto střety vnímá příslušník menšiny. Podrobněji bude cíl práce popsán v metodologii, v kapitole 1.4.

Abych byla upřímná, nejpřesvědčivějším důvodem pro mne byly vlastní vzpomínky. V období, kdy jsem sama sebe hledala, hledala místo, kam patřím, kde se můžu cítit sama sebou, našla jsem právě takové místo, své místo, mezi gotiky. Gotická scéna se mi v jistém ohledu stala druhou rodinou. Společností, k níž jsem mohla přijít a společně se radovat z úspěchů. A stejně tak přijít s trápením a podělit se o ně, nebýt na ně sama.

A tak se tato práce stává nejen mým výstupem bakalářského studia, ale především poděkováním, že jsem našla místo, kde jsem mohla být člověkem, jakým jsem.

1. Metodologie výzkumu

V této části své bakalářské práce o goticích na české scéně bych ráda objasnila, jaké jsem použila metodologické postupy a jak probíhal terénní výzkum. Také bych ráda přiblížila, jakým způsobem a za jakých okolností jsem si vybírala informátory pro svůj výzkum. V závěru této kapitoly bych ráda zmínila neméně podstatnou etiku výzkumu.

1.1 Metody výzkumu

Během svého výzkumu jsem zvolila nejen kvalitativní, ale i kvantitativní metody. Z kvalitativních metod šlo zejména o zúčastněné pozorování a rozhovory, ať už polostrukturované či nestrukturované.

Zúčastněné pozorování jsem si vybrala především z toho důvodu, že jsem sama členem této subkultury již několik let. Když jsem sama začala vyjadřovat vlastní individualitu formou oblékání se do specifického oblečení a používáním poměrně výstředního make-upu před lety, sama jsem zažila pár drobných, vesměs především verbálních, útoků. V průběhu let jsem svou vizuální formu sebevyjádření velmi zmírnila, zejména kvůli pracovním příležitostem. A tak nyní jsem měla možnost se k ní vrátit a porovnat, jak jsem reakce okolí vnímala před lety – v období pubescence - a jak jsem je vnímala nyní během svého výzkumu – už jako adolescent -, navíc s určitým odstupem, poněvadž jsem se snažila zachytit pocity gotika, který prožívá interakci s vnějším světem a zároveň je hned analyzovat jako antropologický výzkumník. V tom mi nesmírně pomohl terénní deník, do něhož jsem právě tyto pocity a jejich analýzu zachycovala při každé příležitosti.

Nestrukturované rozhovory jsou bez předepsané linie otázek, tudíž se nejlépe hodily pro počáteční rozhovory s mými informátory. Byly nejlepším způsobem, jak získat informátorovu důvěru, protože jsem měla možnost sama sebe částečně představit, informátora poznat, zda vůbec je skutečným členem subkultury a zda je tedy jeho výpověď relevantní pro můj výzkum. Přibližně s polovičkou informátorů jsem se tímto způsobem seznámila na srazech, kde byly nestrukturované rozhovory víceméně

neplánované a trvaly od deseti do třiceti minut, během nichž jsem mapovala, zda bude možný další kontakt a zda vůbec jde o vhodného informátora pro můj výzkum. S částí oslovených gotiků jsem si vyměnila kontakty – telefonní číslo, nick apod. - a domluvili jsme se na dalším setkání mimo sraz, kde jsem se informátorům více představila jako antropologický výzkumník a vysvětlila jim, co bych od nich vlastně chtěla a za jakým účelem.

Polostrukturované rozhovory jsem měla předem promyšlené a naplánované. Šlo prakticky o částečně řízené rozhovory, ale stále zde byla možnost pokládat doplňující otázky či měnit znění otázky na základě přístupu, otevřenosti či zkušeností informátora. Polostrukturovaný rozhovor jsem zvolila především z důvodu, že bylo možné se o informátorovi dozvědět více, ověřovat jeho výpovědi a také jsem předem pro jistotu kalkulovala i s možností, že nějaká otázka nebude pochopena zcela tak, jak je mnou míněna, a během polostrukturovaného rozhovoru je možné takovou otázku dovysvětlit. Tuto možnost jsem nakonec vůbec nepotřebovala, ale přesto jsem byla při výzkumu jistější.

Rozhovory jsem se souhlasem svých informátorů zaznamenávala na diktafon, případně do terénního deníku po skončení rozhovoru, které zpravidla trvaly od dvaceti do čtyřiceti minut. Případně šlo o časově kratší úseky – cca pět minut -, když jsem se svým informátorem trávila více času – několik hodin, celé dopoledne/odpoledne.

Dále jsem využívala metodu biografickou¹. Bylo pro mne nesmírně důležité pochopit každého ze svých informátorů, dozvědět se o něm, o jeho životě, zázemí, osobním vývoji, dospívání co nejvíce. Byť jsem získala spoustu informací, které jsem nakonec do své práce vůbec nepoužila, protože pro téma mého výzkumu nebyly relevantní, bylo z mého pohledu naprosto vhodné co nejbližší své informátory poznat. Celkově pochopit jejich životní postoje a pohledy na nejrůznější témata, zkrátka poznat je globálně jako celistvou osobnost, nejen jejich gotickou identitu.

Využila jsem také metodu snow ball². Nejen, že mi pomohla mezi informátory - gotiky, kteří se mezi sebou znají a přátelí se, tudíž vědí, jaké má kdo zkušenosti či zážitky, které byly takřka zásadní pro můj výzkum, ale někteří z mých informátorů mě dokonce

---

1 Biografickou metodu představil a popsal např. Michal Svoboda. Dostupné z <http://antropologie.zcu.cz/biograficka-metoda-v-antropologii> [cit. 28. 3. 2014]

2 Za největší výhodu pokládám možnost získání většího vzorku informátorů vhodných pro výzkum, ovšem na druhé straně může být nevýhodou určité zkreslení. Tato metoda byla zmíněna v řadě publikací. Doporučuji Milovský, M. (ed.): *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule=Snowball Sampling*. Praha, Úřad vlády České republiky 2003, kde je tato metoda představena z různých hledisek a jsou zde popsány její výhody i nevýhody.

odkázali i na své rodiny a přátele „negotiky“, s nimiž jsem mohla probrat i jejich pohled na věc. Tedy jak oni vnímali změny – zejména v oblékání a líčení – u mých informátorů.

Z kvantitativních metod jsem využila dotazník s možností výběru odpovědi a s možností volné odpovědi. Šlo pouze o doplňující metodu, která však nakonec není natolik relevantní, abych její výsledky ve své práci prezentovala. Nicméně ji zmiňuji z důvodu, že jsem se snažila použít i jiné, než kvalitativní, metody.

1.2 Terénní výzkum

Terénní výzkum probíhal mezi členy gotické subkultury takřka po celé České republice. Ne zvolila jsem žádnou samostatnou lokalitu především z toho důvodu, že jsem část informátorů získala na srazech, které se konají každoročně koncem léta v Praze – Prague Gothic Treffen – a na něž se sjíždí právě gotici z celé republiky, ba dokonce i ze zahraničí.

Navštěvovala jsem své informátory v místě jejich bydliště, scházeli jsme se při nejrůznějších příležitostech „na půl cesty“, či za mnou přijeli do Hradce Králové nebo Pardubic, když sem měli cestu. Spolupráce s mými informátory byla nanejvýš příjemná, byť mnohdy poněkud složitá – zejména z časových důvodů, nicméně pokud to bylo jen trochu možné, vždy si na mě oslovený informátor udělal chvilku.

Výzkum trval od dubna roku 2012 do listopadu roku 2013. První opravdový vstup do terénu proběhl v červnu roku 2012, když jsem oslovila první informátorky. S jednou z nich spolupráce po čase poněkud ztratila na intenzitě z časových důvodů, ale s druhou jsem pracovala po celou dobu výzkumu, ba dokonce jsem měla možnost poznat i její rodinu a nejbližší přátele, od nichž jsem získala další informace.

Samotný výzkum jsem si předem rozdělila do tří částí. Pochopitelně šlo o studium dostupné literatury týkající se subkultur - zejména pak gotické -, identity, agresivity, konfliktů a podobně, terénní výzkum a zpracovávání získaných dat zahrnující analýzu a komparaci zdrojů a výpovědí všech informátorů.

Jak jsem již zmínila, terénní výzkum byl mnohdy poněkud složitý zejména z časových důvodů. Pro mne, jako gotičku, byl složitější i v tom, že jsem si zejména zpočátku musela často v duchu připomínat, že si musím udržovat výjimečně důležitou antropologickou distanci. A musím přiznat, že to často bylo velmi těžké. S částí svých informátorů se znám již delší dobu, jsou to pro mne blízcí lidé. A ti, s nimiž jsem se

seznámila až na základě výzkumu, se mi stali přáteli. Tudiž pro mne bylo velice těžké držet si odstup a nahlížet na řešené téma objektivně, když mi svěřovali své často velmi intimní životní zkušenosti, své nepříjemné zážitky. Přiznávám, že jsem nejednou měla slzy v očích a musela jsem navrhnout pauzu, abych nějakým způsobem zklidnila své vlastní emoce a znovu naskočila do role výzkumníka. Občas to šlo opravdu velmi neskadno, ale s čistým štítem mohu říci, že jsem se vždy snažila vézt rozhovory a zpracovávat data co nejobjektivněji.

V takovýchto chvílích jsem zažívala něco, co by se mohlo expresivně označit termínem krize. Často jsem se ve svém terénním deníku zamýšlela nad tím, zda je těžší vstupovat do zkoumaného terénu jako outsider, kdy k lidem, které zkoumáte, nemáte bližší vztah – už jen proto, že nejsme příslušníci stejného hnutí, stejného kmene – a musíte tedy zkoušet pochopit vzorce chování, pohnutky, způsob jednání, snažit se proniknout dovnitř. Nebo jestli je těžší snažit se na vše, co víte, znáte a je vám blízké, změnit prakticky názor a nahlížet na to jako na něco, co je o kousek dál. Co znáte, rozumíte tomu, ale nemáte to zakotvené ve vlastním nitru. V těchto krizových stavech mi právě terénní deník velmi pomohl a označila bych ho za jeden z narativních zdrojů, jelikož jsem díky podobným úvahám nevědomky zpracovávala vlastní sebereflexi, která se vyvíjela, posouvala s každým zápisem.

Jak jsem již uvedla, terénní výzkum probíhal zejména na gotických srazech a při osobních setkáních s informátory. Abych byla upřímná, příjemnější pro mne byla osobní setkání. Bylo to především z toho důvodu, že už jsem se setkávala pouze s těmi informátory, jejichž výpovědi mohly mít a měly význam pro mou práci. Nemusela jsem již filtrovat ty jedince, kteří jsou mými informátory, potažmo gotiky obecně, označování jako „pozeří“.

Kromě toho byl při osobních setkáních nepopsatelně větší klid na rozhovory. Informátoři byli mnohem otevřenější, když mi měli vyprávět o svém vstupu na gotickou scénu či o svém životě, nebo o svých střetech s majoritní společností, které pro mne byly víceméně zásadní v souvislosti s touto prací. Při těchto setkáních jsem měla možnost své informátory pozorovat v běžných životních situacích – ať už šlo o běžný nákup potravin, návštěvu knihovny či práci na brigádě -, zároveň jsem měla šanci sledovat i reakce příslušníků majoritní společnosti na mé informátory, pokud byli upraveni dle svých představ.

Naopak gotické srazy a party pro mne byly přínosné v tom smyslu, že jsem zde mohla porovnat, jak se moji informátoři chovají v běžném soukromém životě, v naprosto

triviálních životních situacích a jak se chovají při událostech, které jsou pro ně – troufám si říct – nadmíru významné, na něž se zpravidla těší a připravují i několik týdnů, dokonce měsíců předem. Rozdíl byl patrný u všech. Lišil se pouze svou mírou.

A samozřejmě další neoddiskutovatelnou výhodou je fakt, že jsem na srazech získala právě část svých informátorů, bez jejichž pomoci by pravděpodobně tato práce jen těžko vznikala.

Kromě těchto výhod jsem díky Prague Gothic Treffen měla možnost setkat se s nejrůznějšími druhy gotiků. V srpnu roku 2012 se tento největší český sraz, již sedmý v pořadí, Prague Gothic Treffen uskutečnil ve třech klubech. Bylo to z toho důvodu, že na sraz se každoročně sjíždí čím dál více příznivců této subkultury, ale především – jak mi objasnil pořadatel Prague Gothic Treffen – to bylo z toho důvodu, že každý ze tří klubů měl vlastní stage s DJ's a v každém klubu se hrál jiný druh hudby, aby si právě účastníci srazu mohli vybrat, co je jim nejbližší. Já jsem s jednou ze svých informátorek a dalšími přáteli strávila večer pouze v jednom z klubů – v XT3 -, kde byla tak zvaná kytarová stage, avšak o nic jsem nepřišla, protože členové goth korzovali mezi všemi kluby a právě kytarová stage, kde DJ pouštěl oldschool gotickou hudbu (např. Bauhaus, The Cure apod.), která je jakýmsi základním kamenem gotické hudby a rád se k ní vrací snad každý gotik, byla – pateticky, leč trefně, řečeno – Mekkou srazu.

Velmi zajímavý mi pak přišel Halloweenský večírek. Ten se opět konal v Praze. Nikdo z přítomných gotiků na sobě neměl kostým – mluvíme-li o kostýmu ve smyslu převleku, masky. Jak vyplynulo z rozhovoru s mými informátory, pro všechny to byla běžná party, která s komerčním americkým svátkem nemá vůbec nic společného, přesto s sebou datum a oficiální název akce přinesl pozitivní efekt. Důvodem byla skutečnost, že v Praze se toho data konalo několik večírků vycházejících z amerického pojetí halloweenu, tudíž návštěvníci mohli přijít v masce. V ulicích tedy ten večer nebylo nijak nezvyklé potkat několik upírů, víl, mrtvol a dalších bytostí, které se v centru města zpravidla nepohybují. V zástupu takto vystrojených nadšenců pro maškarní večírky se tak pár desítek gotiků snadno ztratilo, tudíž takřka odpadly pohoršené reakce okolí, slovní útoky a dokonce i nepříjemné pohledy, s nimiž jinak členové této subkultury při podobných příležitostech předem víceméně počítají a také se na ně připravují, aby je – až k nim dojde – nevyvedly z míry, neurážely, nemrzely, zkrátka aby v nich nevyvolávaly negativní emoce.

1.3 Informátoři

Informátory jsem se snažila vybírat tak, abych postihla co nejširší vzorek. Nechtěla jsem dopustit, aby se mými informátory staly pouze dívky mezi šestnácti a dvaceti lety, kterých bylo na srazech a večírcích poměrně dost. Ale u takových můžeme ještě stále předpokládat, že jsou v nejcitlivějším období hledání vlastní identity a u této subkultury vlastně jen na čas zakotvily a brzy přijdou na to, že to pro ně není životní styl, nýbrž spíše něco, co by se dalo označit za pózu, případně za zkoušku při hledání sebe sama, vlastního já. V žádném případě netvrdím, že tuto tezi je možné aplikovat na všechny členy gotické subkultury mající uvedené parametry, ani že se všech týká. To podkládám i tím, že jsem po dlouhém zvažování a užití několika filtračních otázek jednu mladistvou informátorku zahrnula do svého výzkumu. Pouze uvádím, že jsem počítala i s touto možností.

Informátor č. 1 – žena, 22 let, studentka VŠ

Informátor č. 2 – žena, 25 let, studentka SOŠ

Informátor č. 3 – muž, 28 let, IT technik

Informátor č. 4 – muž, 35 let, manažer

Informátor č. 5 – žena, 26 let, operátorka v call centru

Informátor č. 6 – žena, 23 let, studentka VŠ

Informátor č. 7 – muž, 18 let, vyučený, nezaměstnaný

Informátor č. 8 – žena, 17 let, studentka SOŠ

Ve výčtu mých hlavních informátorů převažují ženy. Pokud jde o gotiky a gotičky, tedy genderové rozdělení, pak by pravděpodobně převažovaly, co do počtu, ženy i na samotné scéně, i když by tento rozdíl nejspíš nebyl příliš výrazný.

Ovšem důvodem, proč mám více informátorek než informátorů, je fakt, že jako žena snáz navazují kontakt s informátorkami.

1.4 Výzkumné otázky

V přípravné fázi svého výzkumu jsem si pokládala otázky nejen týkající se toho, co a proč chci vlastně zkoumat, ale především bylo nutné vytyčit si nějaké cíle, k nimž bych se mohla dopracovat, vytvořením základních výzkumných otázek. Ty nejzákladnější

nakonec byly tři.

- 1) Dochází ke konfliktům mezi gotiky a majoritou?**
- 2) Co si o střetech mezi gotiky a majoritou myslí sami gotici?**
- 3) Jakým způsobem dochází k formování identity gotika?**

Jako svou první výzkumnou otázku jsem zvolila „Dochází ke konfliktům mezi gotiky a majoritou?“, která je pro mou práci takřka zásadní. Chtěla jsem zjistit, zda vnímají gotici střety s majoritní společností a zda je vnímají jako konflikty.

Na to také navazuje druhá zvolená otázka, jejíž součástí je podotázka „Co si o střetech mezi gotiky a majoritou myslí sami gotici?“. Záměrně jsem termín „konflikt“ nahradila méně zavádějícím označením „střet“. A to z toho důvodu, že někteří jedinci vnímají termín „konflikt“ jako výraz pro hádku či fyzickou potyčku, kdežto označení „střet“ je mnohem více neutrální a lze si pod ním představit běžné setkávání, ale i konflikt – ve smyslu verbální či fyzické potyčky, případně napadení. Touto otázkou jsem chtěla zjistit, co si o střetávání myslí příslušníci gotické scény, zda mají pocit, že by bylo nějakým způsobem výraznější právě proto, že jsou členy vizuálně provokativního hnutí. Podotázkou jsem chtěla přijít na to, jestli mají představu, jakým způsobem by bylo možné negativním střetům zabránit, tedy jak a jestli vůbec by bylo možné pozitivně ovlivnit střetávání goth a majority.

Třetí otázku „Jak dochází k formování identity gotika?“ jsem věnovala výzkumu formování identity členů gotického hnutí. A to z důvodu, že identita je jedním ze zásadních aspektů spojených se subkulturami, potřebou někam patřit, potažmo s lidstvím obecně.

1.5 Etika výzkumu

Právě z etického hlediska jsem, jako insider, velmi váhala, kdy a nakolik informátorům odhalit, že pracuji na výzkumu. U informátorů, které jsem znala již před výzkumem, byl tento problém samozřejmě menší, neboť zde vzájemná důvěra již nějakou dobu existuje. U nových informátorů jsem měla obavy, jak tento fakt přijmou. Zda sami nebudou mít pochybnosti o mé příslušnosti ke gotické subkultuře, abych získala informace, které potřebuji. I proto jsem považovala za vhodné, abychom se s mými informátory vzájemně poznali lépe, blíže, abychom mezi sebou vybudovali alespoň základy důvěry.

Ovšem i přes trvající či vzrůstající důvěru bylo nesmírně nutné přistupovat velmi citlivě k otázkám týkajících se konfliktů a identity. Zvláště pak u informátorů, kteří se navenek projevovali spíše introvertně.

2. Goth

2.1 Vymezení pojmu „goth“, „gotici“

Budeme-li chtít vymežit pojem **goth**³, je to poněkud nesnadný úkol. Jedná se totiž o subkulturu, jež nemá příliš viditelné mantinely a nelze ji tedy zcela přesně uchopit a vymežit. Pro každého člena této subkultury znamená něco jiného. Jedni ji vnímají ryze jako styl oblékání spojený s nadšením pro specifický styl hudby, druzí v ní mohou a nacházejí jakousi filosofii, životní styl.

S jistotou můžeme o gotické scéně obecně říct pravděpodobně jen fakt, že se vyvinula v 70. letech 20. století z postpunku v Anglii.

„Některé lidi z rané punkové scény začaly unavovat negativní postoje a vzrůstající, život obklopující apatie. Stále více byli přitahováni odlehčenější, melodičtější hudbou a cítili se příjemně v tmavých odstínech. ... Zásluhou mediálních tlaků se v recenzích a kritikách postpunkových skupin stále častěji objevovala nálepka „Goth(ic)“. Otevření prvního londýnského gotického klubu Batcave v roce 1982 přispělo k definování individuální subkulturní identity.“⁴

V České republice je gotická subkultura dosti novým fenoménem, jelikož se s ní setkáváme přibližně až od poloviny devadesátých let. Zjednodušeně řečeno by se také dalo říci, že jde o jakousi odnož punkové subkultury. Členy této komunity spojuje několik aspektů. Především jde o zálibu v temnotě. V temné stránce umění – ať už mluvíme o hudbě, která se vyznačuje tzv. temným zvukem, doplněným o podmanivý hlas⁵, výtvarné umění⁶ či literaturu⁷. Zároveň je spojuje styl oblékání. Avšak byť je hudba a image největším pojítkem členů této subkultury, je zároveň – celkem paradoxně - nejvíce individuální složkou. O gotice lze říct mnohé, ale v žádném případě ne to, že by šlo o uniformní hnutí. Ba naopak se vysoce cení originalita. Gotici se obvykle inspiroují v tom, z

---

3 V práci používám anglický termín „goth“, kterým obecně označuji hnutí, neboť český výraz „gotika“ je významově nedostačující, případně jej lze označit za zavádějící. Členy komunity však označuji českými termíny „gotik“, „gotička“ a stejně tak užívám česká přídavná jména, např. „gotická“. Mezi příslušníky české gotické scény jsou vcelku běžně rozšířeny též počeštěné výrazy „gothik“, „gothický“, avšak o gramatické bezchybnosti těchto výrazů by bylo možné polemizovat.

4 Digitalis, R.: *Goth. Magická stránka temné kultury*. Praha, Volvo Globator 2009. s.25

5 Např. Bauhaus – *She's in Parties*, XII. století – *Julie umírá každou noc*

6 Např. Victoria Frances. Španělská malířka, která se inspirouje zejména gotickou romantikou.

7 Z mého výzkumu vyplynulo, že každý z dotázaných informátorů za jakýsi základ *temné literatury* považuje E. A. Poeta, Charlese Baudelaira a další významná klasická jména.

čeho celé hnutí vychází, tedy v punku, případně v kyberpunku, ale inspiraci nachází též v androgynní módě, v oblečení, make-upu a celkové úpravě vzhledu můžeme nalézt prvky renesance, viktoriánského období, ale i burlesky, též BDSM. Pozadu ovšem nezůstávají ani odkazy na tvorbu Tima Burtona, mytologické postavy⁸ či kulturní osobnosti jako byl maďarský představitel hraběte Draculy Bela Lugosi⁹.

Na gotické scéně panuje velká tolerance vůči všem formám sebevyjádření. Každý se může inspirovat tím, co je mu blízké, což je důvodem, proč se setkáváme s takovým množstvím typů gotiků – od takzvaných obyčejných gotiků, přes deadrockery, goth-lolity či vintage gotiky až po cybergotiky a další.

V současné době, zvláště v posledních několika letech, se gotická scéna dostala do povědomí širší veřejnosti. Mnohdy bohužel v souvislosti s mnoha předsudky a dezinformacemi. Ale pokud jde o módu, zde došlo k určitému rozmachu, který většina mých informátorů vcelku vítá, protože oblečení a doplňky je dnes už možné zakoupit i v mainstreamových obchodech, tudíž kvůli nim nemusí cestovat často desítky kilometrů do měst, kde se nachází specializované obchody s gotickým zbožím,¹⁰ pokud se nechtějí spoléhat pouze na e-shopy.

Jedním z největších a nejrozšířenějších předsudků o goticích je ten, že jsou to smutní lidé, kteří se oblékají do černého oblečení, a podle toho je možné je poznat. Jak už jsem uvedla výš, gotická scéna není uniformní, tudíž ani černá barva, byť je velmi oblíbená, není jedinou možnou volbou, pokud se člověk cítí být gotikem, chce a má možnost tomuto přizpůsobit i svůj vzhled. Ve skutečnosti není nijak snadné na první pohled rozpoznat kdo je a kdo není příslušníkem gotické subkultury, zvláště pak u lidí, kteří již dosáhli produktivního věku a jsou svým způsobem omezení povoláním, které je živí. Ředitel banky může být gotik – stejně dobře jako studentka střední odborné školy -, ale je zcela nepravděpodobné a prakticky i z hlediska etiky zcela nepřijatelné, že si na jednání oblékne to, co zpravidla nosí ve volném čase, popřípadě při zvláštních příležitostech¹¹. To si více či méně mohou dovolit pubescenti a adolescenti navštěvující edukační zařízení, kteří tak bezostyšně dávají najevo, kým se cítí být, jasně tak vyjadřují svou individualitu a možná, v několika případech, i nesouhlas s jakoukoliv formou generalizace a uniformity. Případně s tím nemají problém ti jedinci, kteří pracují v oboru,

---

8 Např. upír, víla atd.

9 Film *Dracula* z roku 1931, režie: Tod Browning, v hlavní roli: Bela Lugosi. Hrabě Dracula byla Lugosiho životní role, do níž se vžil natolik, že se po smrti nechal pohřbit v kostýmu postavy spisovatele Brama Stokera. Mezi členy subkultury koluje historka, že Lugosi byl po čase exhumován a jeho tělo bylo zcela netknuté posmrtnými změnami.

10 Tyto obchody mají zpravidla gotické a metalové zboží, viz internetový obchod Nosferatu (www.666.cz), který má kamenný obchod v Praze (a od 1. 3. 2014 též v Brně).

11 Gotické srazy, party, koncerty apod.

který jim neudává ani nenaznačuje, že by měli vypadat více mainstreamově, nebo dokonce pracují v takovém oboru, který jim naopak dává možnost plného sebevyjádření.

Česká gotická scéna je stále živá a získává si i dnes další a další stoupence díky třem pilířům. První pilířem je česká kapela XIII. století, která sice začínala u postpunku, ale velmi brzy se z ní stala kapela hrající gotický rock. Na scéně je prakticky od začátku příchodu gotické subkultury do České republiky a stále si získává nové fanoušky, stále vydává nová alba a pořádá koncerty.

Druhým takovým pilířem, bez kterého by gotická scéna u nás pravděpodobně nemohla ani existovat v takové míře, v jaké existuje, je agentura Sanctuary, která pořádá nejen nejvýznamnější sraz u nás – Prague Gothic Treffen – a další akce, ale podílí se i na vydávání knih a CD a zaměřuje se i na další podobnou distribuční činnost¹².

Jako třetí pilíř by bylo možné označit obchod s gotickým zbožím Nosferatu. Ačkoliv existují i další e-shopy i kamenné prodejny, Nosferatu si stále drží svou pozici toho nejvýznamnějšího obchodu, o čemž by mohl svědčit i fakt, že snad neexistuje gotik, který by o něm někdy alespoň neslyšel a nenavštívil jeho webové stránky.¹³

2.2 Subkultura

Gotické hnutí bývá běžně označováno jako subkultura. Definovat co je a co není subkultura je nesmírně těžké, takřka nemožné. Existuje řada definic od různých teoretiků. Ovšem ani o jedné z nich nelze říci, snad ani předpokládat, že by byla definitivní, jediná správná. Ovšem na druhou stranu nelze ani tvrdit, že by některá z těchto definic byla špatná. Každá je totiž ovlivněna tím, kdo ji vytvořil, ať už mluvíme o osobnosti teoretika, jeho zkušenostech či samotné subkultuře, kterou se zabýval, a na jejímž základě definici vytvořil.

Tento problém, považujeme-li množství více či méně se od sebe lišících definic za problém, není nic překvapivého, vezmeme-li v úvahu fakt, že se s tímto jevem setkáváme už u termínu kultura, z něhož jedno z klíčových slov této práce, tedy subkultura, vychází. Problematikou definic kultury se zabývá například Hana Horáková ve své publikaci *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*. U pojmu kultura bych se ráda zastavila, nastínila historický diskurz a zmínila několik teoretiků a jejich pojetí kultury.

Etymologický původ termínu sahá do období antiky, kdy byl spojován se zemědělstvím. Římský filozof Marcus Tullius Cicero označil filozofii jako kulturu ducha,

---

12 Samolepky, plakáty, placky apod.

13 Porovnej Vladimír 518, Veselý, K.: *Kmeny*. Praha, Bigg Boss & Yinachi 2012. s. 274 - 287

což bylo pravděpodobně hybnou silou způsobující, že pojem získal novou dimenzi a začal se užívat v souvislosti s jiným pojmem „osobnost“.

Ve středověku bylo užívání termínu „kultura“ oslabeno a vrátilo se zpět s nástupem renesance a humanismu. Osvícenští myslitelé spojovali kulturu výhradně s lidskou existencí stojící binárně k přírodě.

Tvůrcem moderní globální definice kultury je britský antropolog (osobnost evolucionismu) Edward Burnett Tylor. V průběhu 20. století si pojem osvojily i další vědní disciplíny jako na příklad archeologie, sociologie, psychologie a jiné. Každá nově vzniklá antropologická škola přinesla novou definici kultury. O sjednocení se začátkem druhé poloviny 20. století pokusili američtí antropologové Alfred Louis Kroeber a Clyde Kay Maben Kluckhohn, kteří na základě 150 definic dospěli k závěru, že kulturu lze mimo jiné chápat jako shrnutí dominantních tématických okruhů studia kultury v kulturní antropologii.

V roce 2000 analyzoval termín „kultura“ německý badatel Klaus P. Hansen a došel k závěru, že má čtyři základní významy. Vztahuje se k umělecké činnosti, způsobu života, k lidem s určitými vlastnostmi a zvláštnostmi a jde o termín spojený s biologií, medicínou a tak dále.¹⁴

Eriksen uvádí, že „*kultura se vztahuje k základním podobnostem i k systematickým odlišnostem mezi lidmi*“.¹⁵ (ERIKSEN, 2008:13) Podle Zygmunta Baumana je kultura proces, nikoliv výsledek. Je spojena s oblastí svobody a utvářena vědomě.¹⁶

V současné době je termín kultura jedním z těch, jež můžeme označit jako diskutabilní a mnohdy kontroverzní. Některými zastánci moderního pojetí antropologie bývá označován za zastaralý koncept. Je ale snadné vyeliminovat tolikrát skloňovaný pojem ze svého slovníku? Zvláště když je běžně užíván i mimo akademickou obci v různých oblastech. A s ohledem na historii sociální a kulturní antropologie se jedná o jeden ze stěžejních pojmů, s nímž pracovali nejen zakladatelé moderní antropologie, ale i jejich pokračovatelé.¹⁷

Osobně shledávám problém spíše v jeho nejednoznačnosti. Ovšem v rámci kontextu bych užití tohoto pojmu nadále viděla jako relevantní. Přinejmenším z úcty k tradičnímu pojetí,

---

14 Porovnej Malina: *Antropologický slovník aneb Co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno, Akademické nakladatelství CERM 2009

15 Eriksen, T. H.: *Sociální a kulturní antropologie*. Praha, Portál 2008. s. 13

16 Porovnej Edwards, T. (ed.): *Kulturní teorie. Klasické a současné přístupy*. Praha, Portál 2010. s. 150 - 165

17 Porovnej Horáková, H.: *Kultura jako všelék?: kritika soudobých přístupů*. Praha, Sociologické nakladatelství (SLON) 2012

do něhož jsem měla během studia sociální antropologie možnost proniknout více.

Josef Smolík uvádí: „*Termín subkultura se v sociologickém pojetí vztahuje na specifickou skupinu, která je tvůrkyní a nositelem zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu, i když se podílí na fungování širšího společenství (Kol. 1996; Duffková, Urban, Dubský, 2008)*“¹⁸. Subkultura by tedy mohla být označena jako systém uvnitř většího celku. Gotici na české scéně jsou součástí systému, který je v České republice obecně platný. Navštěvují výchovně-vzdělávací ústavy, běžně se zapojují do pracovního procesu, platí účty a tak dále. Ale mají svou vlastní identitu a sní spojené zvyky, hodnoty, zájmy, které sdílí s dalšími příslušníky goth.

*„No, jsem docela samotářka, lidi spíš nevyhledávám. Většinou si jdu po škole drcnout někam, kam moc lidí nepřijde a je tam klid. Buďto prostě vypadnu někam do lesa nebo na hřbitov a tam si třeba čtu nebo kreslim. A vlastně se tohle moc nemění ani když za mnou přijede kámoška, nebo já za ní. Prostě jdeme na místa, kde nám je fajn, tam si pokecáme, vegetíme. Prostě děláme prakticky stejný věci jako všichni ostatní, jenomže to prostě neděláme tam, kde kolem nás projde za hodinu padesát lidí, který na nás pohoršeně civí nebo maj poznámky na naší image. A když chcem jít mezi lidi, tak jdem do hospody, kde choděj nejrůznější maníci, takže se tam klidně přehlidne, že jsme prostě jiný, než holky z bravička.“*¹⁹

Z hlediska lingvistiky by bylo možné pojem subkultura označit jako podkategorii kultury, ale je potřeba vzít v úvahu fakt, že nejedna subkultura přesahuje hranice států. A gotická subkultura není výjimkou. Subkulturu můžeme vnímat jako společenství lidí sdílejících společný zájem, určité vzorce chování a tak dále, zároveň také jako životní styl.

Namísto pojmu subkultura se užívá taktéž pojem scéna, který je v porovnání se subkulturou uvolněnější. Ve spojitosti s gotiky se běžně užívá, v posledních letech si dokonce získává čím dál větší oblibu mezi samotnými příslušníky goth. Rámcově nastiňuje, že jde o tvůrce a fanoušky sdílející hudební vkus a odlišnost od majoritní společnosti²⁰. Během výzkumu jsem se setkala s tím, že gotici užívají oba zmíněné pojmy přibližně ve stejné míře a nijak výrazně ho sami nerozlišují. Ba dokonce jsem se setkala i s užitím výše uvedeného termínu kultura.

---

18 Smolík, J.: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha, Grada 2010. s. 32

19 Informátorka č. 1

20 Porovnej Kolářová, M.: *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha, SLON 2011

„Já se na český scéně pohybuju nějakých patnáct let. No prostě půlku svého života. A za tu dobu jsem měl takový ty stavy...krize identity se tomu, myslím, odborně říká. To tě napadaj různé věci o tvym životním stylu a tak, ale já se prostě cejtím bejt gotik. K jiný subkultuře bych patřit nemoh’.“²¹

„ Myslím si, že je v lidský přirozenosti někam chtít patřit. Bejt součást něčeho. ... Pro mě je gotika životní styl. Je to svoboda, je to kultura a já jsme součást tý kultury. Prostě gotika je mojí součástí.“²²

2.2.1 Subkultura mládeže

Termín subkultura mládeže (subkultury mládeže) vznikl patrně na základě výzkumů Birminghamské školy v 70. letech 20. století, kdy tehdejší teoretici kromě třídního ukotvení, které využívala také Chicagská škola studující život odpadlíků zevnitř, definovali subkulturu také věkem, což je vedlo k užívání tohoto spojení²³. Já bych se nebála spojovat označení subkultura mládeže i pro gotickou scénu, přestože se samozřejmě netýká pouze mladých lidí. Avšak právě mládež je z mého pohledu nejrozšířenější věkovou skupinou fanoušků goth, což jsem zaznamenávala na srazech, kde byla do jisté míry převaha mladých gotiků.

2.3 Životní styl

Jak jsem uvedla již v úvodu této kapitoly, pro příznivce gotické subkultury může goth znamenat nejen formu sebevyjádření, ale také životní styl. A většina zralejších gotiků by pravděpodobně sama připustila, že goth ve své podstatě není jen image, ale naopak je to právě volba životního stylu, součást vlastní identity a nemusí nutně souviset s tím, jak člověk působí navenek. Neboť gotika je jedním z prvků jeho osobnosti²⁴ a zároveň mu dává prostor k vyjádření názoru, potažmo sebe sama. *„Životní styl v kultuře individualismu vytváří ‘prostor’ sebevyjádření jednotlivce ‘oblast’, v níž se projevuje jeho*

---

21 Informátor č. 4

22 Informátorka č. 6

23 Porovnej Daniel, O., Kavka, T., Machek, J. a kol.: *Populární kultura v českém prostoru*. Praha, Karolinum 2013

24 Porovnej Vladimír518, Veselý, K.: *Kmeny*. Praha, Bigg Boss & Yinachi 2012. s. 274 - 287

autentičnost a zároveň způsob konstruování sebe sama, zkoušení různých verzí vlastního 'já' a experimentování.“²⁵ (JACYNO,2012:43)

Co je ale životním stylem míněno? Nejlépe to asi vystihla adlerovská²⁶ individuální psychologie, podle níž je jednání člověka založeno na interpretaci objektivních faktorů, nikoli na těchto okolnostech jako takových. A tak vzniká jakási privátní logika, jež je kompendiem subjektivních schémat vznikajících jako dopad opakujících se událostí a našich reakcí a prožitků na tyto události. A díky této soukromé logice vysvětlujeme nejen sobě, ale i okolí náš ucelený pohled na život²⁷. Jinak řečeno – utváříme si vlastní logiku, díky které vysvětlujeme a snad i ospravedlňujeme před okolím i sebou samými, proč se díváme na život tak, jak se na něj díváme.

Ovšem i zde je třeba brát v úvahu vývoj jedince. Zpočátku si jistě většina gotiků zřejmě představovala, že černá rtěnka, záměrně potrhané punčochy a síťované rukávy už jsou neoddělitelnou součástí našeho šatníku, našeho dennodenního vzezření.

Avšak s rostoucími zkušenostmi a v souvislosti s vlastním mentálním vývojem spousta z příznivců gotické subkultury dojde k tomu, že není třeba všem vystavovat, kým jsme, tendence oblékat se do gotického oblečení se časem pomalu vytrácí, neboť je pro člověka nejcennější, když on sám ví, kdo a co je, kam patří. To je víceméně základem jeho životního stylu, s nímž může být spokojený. Naopak si pak oblékání na gotické akce o to víc užívá.²⁸

„No jo, já jsem v těch patnácti fak jako žila v tom, že takhle už budu vypadat vždycky. Tehdá jsem byla v prváku na střední a naše jazykárka nám v rámci konverzace položila otázku, jak si myslíme, že budem vypadat za deset let. No moje odpověď byla, že budu vypadat stejně, jen budu vo deset let starší. Ptala se mě, jestli tím myslím, že budu nosit rozškubaný punčocháče a dramatický make-up. No a já se divila, proč se jako ujišťuje, vždyť to je přece jasný. To je můj styl. Je to můj život. Prostě životní styl. Fakt mě nenapadlo, že změní názor. Ale nějak to přišlo. Dneska mi už stačí, že vim, kdo sem já, ví to moji nejbližší a víc nepotřebuju. Taky ušetřím víc času, protože se ani nelíčím. Vlastně sem si z voblíkání a líčení ve svém stylu udělala takový Vánoce. Který mám teda víckrát do roka, než ty skutečný Vánoce, protože kromě srazů sou i nějaký ty party a tak. Ale

---

25 Jacyno, M.: *Kultura individualismu*. Praha, SLON 2012. s. 43

26 A. Adler byl zakladatelem individuální psychologie.

27 Porovnej Smékal, V.: *O lidské povaze. Krátká zamyšlení nad psychickou a duchovní kulturou osobnosti*. Brno, Cesta 2005

28 Porovnej Digitalis, R.: *Goth. Mgická stránka temné kultury*. Praha, VOLVOX GLOBATOR, 2009. (s. 35-36)

prostě to je pro mě něco jako svátek, na kterej se strašně těším a strašně si to užívám.“²⁹

2.4 Identita

S termínem subkultura je poměrně úzce spojený termín identita, a stejně jako u jiných termínů používaných v této práci, existuje i pro identitu řada definic. Tyto definice se liší podle toho, z hlediska jakého oboru je definice platná, užívaná (psychologie, sociologie, matematika, filosofie atd.). Tedy i zde se setkáváme s pojmem, který nelze vytrhnout z kontextu, protože se tak stává nejednoznačným, ovšem zároveň můžeme hovořit o jeho jednoznačnosti, je-li užit v určitém kontextu.

Identitou se zabývalo mnoho myslitelů. Od René Descartese a Johna Locka až k Ervingu Goffmanovi, který je pro tuto práci asi nejdůležitějším z jmenovaných.

Co tedy identita je? Termín pochází z řeckého *idem ens, entis*, což lze přeložit jako „totéž jsoucí“. Podle strukturalistické definice jde o podstatu lidského subjektu, který je formován mnoha různými faktory a jde o důsledek existence sociální struktur existujících nezávisle na jedinci.

Já bych se přiklonila spíše k definici hermeneutické, která pojímá identitu jako sebereflexní projekt, kdy si jedinec identitu aktivně vytváří sám na základě dostupného materiálu.³⁰

Na identitě se však podílí i další faktory, které obvykle nemůžeme sami ovlivnit.

*„Pohlaví, příbuzenství a věk jsou statusy, které existují všude na světě a které jsou součástí sociální identity každé lidské bytosti.“*³¹

Například věk souvisí s časem. A čas je komodita, s níž můžeme nakládat dle vlastního uvážení, ale nemůžeme ji ovlivňovat (zrychlit, zpomalit, zastavit atd.), stejně tak nemáme možnost si zvolit, do jaké rodiny se chceme narodit.

„Moje máma je alkoholička. To nezměním. Ani to, že to je moje máma. Je to její součást a vona je zase mojí součástí, když mě porodila. Nic z toho nezměním. Ale jestli mám možnost vybrat si, kým jsem a budu já, tak to udělám. Vždycky. A já nechci být hlavně dcera alkoholičky. To je něco, o čem vim já. Pro ostatní chci být hlavně gotička. Jestli mě někdo vidí, tak ať takhle. Takhle se chci prezentovat.“

---

29 Informátorka č. 1

30 Porovnej Malina: *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno, Akademické nakladatelství CERM 2009

31 Murphy, R. F.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha, SLON 1998. s. 60

*To je moje rozhodnutí.*³²

Eriksen uvádí, že „každý člověk tedy má mnoho vzájemně se doplňujících identit a o aktivaci každé z nich rozhoduje kontext.“³³ (ERIKSEN, 2008:327)

Jestliže má člověk více vzájemně se doplňujících identit, nebo jednu složenou z několika dílčích, je možné vědomě ovlivnit, která kdy má být dominantní?

„Jasně, že bych chtěla být viděná jako gotička, studentka s výborným průměrem, kamarádka, dobrovolnice v charitě, partnerka a tu část vo tom, že máti pije a týká se to i mě, bych radši úplně vypustila, jenomže ono to tak lehkou nejde. Prostě jsou chvíle, kdy se tě to prostě dotkne a ty to nijak nemůžeš ovlivnit. ... Když potkáš na ulici vožralou ženskou, když ve zprávách mluvěj o alkoholismu nebo když ti kámoš na party nabídne pivo, tak první, co ti v tu chvíli prolítne hlavou je právě ta vožralá matka.“³⁴

Z výpovědi mé informátorky je patrné, že sama sebe vnímá z hlediska aspektů identity, které může ovlivnit, velmi kladně. Ovšem s tou součástí její identity, na kterou dle svého úsudku vliv nemá, je stále v určitém konfliktu. Toto hledisko by evidentně raději vypustila, ale uvědomuje si, že je to zcela nemožné, a tak se snaží jej alespoň potlačit tím, že vyzdvihne ta ostatní – životní styl, studijní úspěchy, altruismus a podobně. O podobném přístupu píše i Goffman, který popisuje, že stigmatizovaný se snaží vlastní stigma zastřít tím, že dosáhne úspěchu v nějaké oblasti.³⁵

2.4.1 Formování identity

Formování identity je proces, který začíná ve chvíli, kdy si začneme sami sebe plně uvědomovat.

„Asi ve třinácti mi úplně secvaklo, že se necejtím být jako ostatní. Tehdy jsme s děčkama ze školy chodily ven, na hřiště a tak. Tam problém nebyl. Kamarádili jsme spolu tak ňák všichni. Ale prostě jsem měl pocit, že to furt nějak není ono.“

---

32 Informátorka č. 8

33 Eriksen, T. H.: *Sociální a kulturní antropologie*. Praha, Portál 2008. s. 327

34 Informátorka č. 8

35 Porovnej Goffman, E.: *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth, Penguin 1979. s. 20

Jednou jsem takhle brouzдал po netu a najednou sem zjistil, že existuje nějaká gotika. Začal sem vo týhle subkultuře hledat nějaký info a najednou sem zjistil, že konečně někam patřím. S téma děckama sem dál kamarádil, nezazdil jsem je, jenom sem měl konečně pocit, že sem celej. A začal sem se stávat osobností. ... Do tý doby sem byl spíš prostě puberťák, co neví kdo je a co je.“³⁶

Informátor uvádí, že tento proces u něj začal v pubertě, kdy byl jako všichni ostatní jeho vrstevníci, ale zároveň vnitřně silně pociťoval svou vlastní odlišnost. Ta se nakonec, když zjistil její klasifikaci, stala dominantním prvkem jeho osobnosti a zároveň mu dodala sebedůvěru, protože zjistil, co patrně do té doby nevěděl a toužil vědět.

Z pohledu společnosti a rodiče je možné toto prozření v tomto věku vnímat jen jako určitou formu vzdoru, který bývá s projevy puberty z hlediska vývojové psychologie spojovaný. Obvykle totiž bývá utváření vlastní identity spojováno s pozdějším vývojovým obdobím, tedy s obdobím adolescence.

„Tradiční vývojové pohledy charakterizovaly identitu jako vývojový úkol, který je třeba naplnit v období adolescence. Současná vývojová psychologie celoživotního utváření nahlíží na identitu jako na proces, který naplno startuje v adolescenci, ale s adolescencí nekončí.“³⁷

Začíná-li proces utváření vlastní identity až s příchodem adolescence, jak je to tedy s jedinci, kteří sami tvrdí, že u nich tento proces začal dříve? Na mnoha internetových stránkách, jde zejména o blogy, uvádí gotici-blogeři tezi, že spousta gotiků pubertou neprojde, tedy že z dětství přeskakují přímo do dospělosti.

„Přeskočit pubertu je asi blbost. Spíš u každého se tohle období projevuje jinak. Někdo je fakt na zabítí, jinej má to období spojený spíš s beďarama, chlupama a náladovostí. Jo, je spousta gotiků, co tvrděj, že pubertu nezažili, ale je to fakt nesmysl. A proč se některý našli dřív? Možná měli lepší přístup k informacím, možná jsou prostě od přírody přemýšlivější. Případy, že jsou děcka napřed ve vývoji sou, ale že by byl každej gotik génius, kterej odložil lopatku s kyblíčkem a vykročil pravou přední do dospělosti, to už mi připadá docela přitažený za

---

36 Informátor č. 7

37 Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P.(eds.): *Agrese, identita, osobnost*. Brno, Psychologický ústav Akademie věd ČR ; Tišnov, SCAN 2003. s. 180

vlasy.“³⁸

Z této výpovědi je evidentní, že mezi příslušníky goth je rozšířený konstrukt o absenci pubescence, ale každý k němu přistupuje s větší či menší mírou kritiky.

2.4.2 Identita gotika

Součástí mých cílů bylo zjistit, jakým způsobem se vlastně utváří identita gotika. Tedy co sami gotici pokládají za impulzy ovlivňující jejich vlastní identitu? Během výzkumu jsem zjistila, že tyto impulzy lze roztřídit do tří kategorií.

I. Hudba, film – jedním slovem kulturní podněty

II. Ostatní členové subkultury

III. Osobní vzory

I. Hudba, film – kulturní podněty

Hudba, filmy, výtvarné umění, fotografie, literatura – celá tato umělecká složka je velmi významným prvkem v procesu formování identity gotika. Dle výpovědí mých informátorů je tato skupina – umění - tím, s čím se střetávají denně a může mít vliv i na jejich rozhodování, jednání s lidmi, emocionální rozpoložení a tak dále.

„Hudbu neposloucháš jenom proto, že má zvuk, kterej tě bere, ale i kvůli textům. To se snad nestává jen gotikům, ale prostě všem, že slyšej nákej song a to je prostě nakopne. ... Nasral mě tejppek v práci, když sem jel domů, tak jsem pustil mp3 a zrovna mi tam hrála písnička od Cure, která je sice vo rozchodu dvou lidí, Boys don't cry. Ale sedla a než sem dojel domů, tak už mi byl borec volnej a já byl na pohodu.“³⁹

„Koukáš na ty filmy a něco v tobě chce bejt Jesse z Královny prokletejch. ... Čteš ty knížky a nejsou to jenom slova. Jsou to myšlenky, o kterých pak sama přemýšlíš a nakládáš s nima. ... Stejně tak písničky. ... Posloucháš Gloomy Sunday a není to jen o tom, že to je smutná písnička, ale je to něčí zpověď. Zpověď někoho, kdo hluboce, vroucně miloval a dojde ti, že takovej cit je asi možnej, protože kdyby ne, nebylo by

---

38 Informátorka č. 1

39 Informátor č. 3

možný složit o tom tak emocionálně silnou píseň. ⁴⁰

II. Ostatní členové subkultury

Tato kategorie se týká ostatních členů goth. Jedná se o přátele, známé, ale i zcela cizí lidi. Příslušníci gotické subkultury se mohou ovlivňovat už jen tím, že se potkají na ulici.

„Šla jsem zrovna do banky a cestou jsem potkala holčinu, která mohla být zhruba stejně stará se mnou. Když deš do banky, nejsi zrovna nadšená, pokud ji nejdeš vykrást nebo pokud ti náhodou nechtěj dobrovolně něco dát, ale tahle holčina, která měla tmavě nalíčené oči, piercing v levém obočí, tmavé hladce učesané vlasy, červenej dlouhej kabát a černý lolitkovský boty, se na mě usmála a já zas na ní. Vůbec jsme se neznaly, nikdy předtím sme se neviděly, ale tohle gesto bylo něco jako 'vim o tobě, ty o mně, tak proč si to nedat znát' a hrozně mi to zvedlo náladu. ⁴¹

Všimněme si, jak si informátorka detailně vybavuje vzhled popisované dívky. Zapamatovala si dokonce i to, jak měla dívka nalíčené oči a v kterém obočí měla piercing. Od té doby ji zase už nepotkala, přesto si vzpomíná na detaily, které by většina z nás brzy zapomněla, nebo si jich ani nevšimla. Informátorka v popisované slečně objevila příslušnici stejného společenství. Spatřila u ní určité znaky, které ji vedly k tomu, že ji zařadila do své vlastní skupiny a následně jí přisoudila jistou míru důležitosti. O něčem podobném hovoří Bedřich Loewenstein: *„Svět je plný znaků, kódů, symbolů a rituálů, s jejichž pomocí se orientujeme, strukturujeme své jednací pole, zařazujeme lidi i věci, prokazujeme jim vyšší nebo nižší míru vážnosti.* ⁴²

Ti, s nimiž se setkáváme častěji, s nimiž udržujeme kontakt, ti, které považujeme za přátele, na nás mají neoddiskutovatelný vliv. Vyměňujeme si názory, zkušenosti, poznatky a podobně. Mezi námi a našimi přáteli dochází k interakcím.

„GeeGee je asi moje nelepší kamarádka. Je to taky gotička. Nevidíme se sice bůhví jak často, ale jsme v kontaktu aspoň přes net a mobil. Máme na sebe asi dost velké vliv. Řešíme spolu problémy, starosti, radosti. Ptá se mě, co bych dělala v tý a tý situaci a já se zas ptám jí, co by dělala ona, kdyby byla v mojí situaci. Takhle

---

40 Informátorka č. 5

41 Informátorka č. 6

42 Loewenstein, B., W.: *My a ti druzí*. Brno, DOPLNĚK 1997. s. 99

*prostě funguje přátelství a je jedno, jestli seš gotička nebo ne. ... Mám i kamarády, který o gotice nic moc neví, ale berou mě takovou, jaká jsem, neremcaj mi do toho a přitom to sou lidi, který sou pro mě ohromně důležitý a řeším s nima stejný věci jako s GeeGee. ... Taky na sebe ten vliv máme, ale neznamená to, že budu chtít vypadat jako oni. Já mám svůj životní styl, oni taky a vzájemně pro sebe znamenáme kvalitního člověka po jinejch stránkách.*⁴³

Podle výpovědi je zřejmé, že se gotici nestrání lidem, kteří nepatří mezi gotiky. Ba dokonce, že se s takovými lidmi zcela bez problémů přátelí, uznávají je a váží si jich a jejich názorů. Z výpovědi tedy vyplývá, že v první řadě je informátorka ovlivněna spíše příslušníky stejné subkultury. Ale nejsou to jediné vztahy, které udržuje, a nezavrhuje tu myšlenku, že by na ní a její identitu mohli mít vliv i ti lidé, kteří nejsou gotici, ale s nimiž se také stýká a dochází mezi nimi k interakcím.

III. Osobní vzory

Mezi osobní vzory patří nejen ostatní příslušníci gotické scény, významné osobnosti spojené s goth, ale taktéž lidé, kteří s gotickou scénou nemají nic společného. Jedná se o osobnosti, které mají pro jedince morální, intelektuální, estetickou či jakoukoliv jinou možnou hodnotu, pro kterou k ní vzhlíží.

*„Můj vzor je moje profesorka ze střední školy. To byla hrozně chytrá, spravedlivá, akurátní, empatická paní, která vždycky působila strašně distinguovaně, ale přitom si se mnou v klidu dala panáka vodky na stužkáči. Pak taky Emily Dickinsonová, Charles Baudelaire nebo Francoise Villon, který měli těžkej život, byli stíháni vlastními démony, přesto za sebou zanechali dílo, které zná celý svět.*⁴⁴

Informátorka uvádí na prvním místě člověka, s nímž se osobně zná. Měla možnost ho alespoň částečně poznat. U své učitelky obdivuje charakterové vlastnosti, jimž by se patrně chtěla sama přiblížit. Dále uvádí básníky, kteří podle jejich slov neměli nejlehčí životní osud, a i přes tento fakt dokázali vytvořit něco – v tomto případě dílo -, které za sebou zanechali a oslovují jím i dnes spousty čtenářů. Jejich testament je obsažen v jejich díle a to má i v současnosti své příznivce, má co nabídnout.

---

43 Informátorka č. 6

44 Informátorka č. 1

„Pro mě je asi největším vzorem Leonard Cohen a Peter Murphy. Leonard Cohen jako dokonalý básník, kterej dokáže emoci nejenom popsat, ale dát tomu i libozvučnou formu. A Peter Murphy ... miluju jeho hlas.“⁴⁵

Informátor uvádí, že jeho vzorem je zpěvák a básník Leonard Cohen a zpěvák kapely Bauhaus. U Leonarda Cohena obdivuje jeho literární talent a schopnost složit skladbu, z níž jsou patrné emoce. U Petera Murphyho je tím podstatným prvkem, který informátor obdivuje a uznává, jeho hlas. Zde je obdiv založen na poměrně povrchnější podstatě. Ovšem nemusí tomu tak být v případě, že má informátor hlubší znalosti o hudbě, popř. sám hudbu provozuje.

2.4.3 Stigma

Být gotikem, vytvořit, přijmout, žít s identitou gotika současně znamená přijmout určité stigma. I kdyby to tak mělo být jen zpočátku, kdy většina gotiků přijímá goth nejen jako hudební subkulturu či životní styl, ale zároveň nebo především jako image. Vizuální odlišnost je patrná na první pohled a obvykle, nikoliv však obecně ve všech případech, bývá tato odlišnost přijímána spíše negativně.

„Lidi pokřikujou, smějou se, ukazují na tebe. Vidíš, jak si vo tobě povídaj. ... Jo, já si to vybrala, že budu součástí týhle kultury, ale to přece ještě neznámá, že to dává právo lidem, aby se mi směli nebo mě odsuzovali. Já taky nikoho nesoudím, nikomu se neposmívám. Jako taky nechápu, proč maj hopeři rozkrok u kolen, ale respektuju, že je to součást jejich životního stylu, respektuju je.“⁴⁶

„Většinou ty lidi blbě čumí, vobčas něco pokřikujou, ale taky se mi stalo, že mi paní chválila obyčejný roztrhaný nylonky. A jednou se se mnou dokonce chtěla taková sympatická rodinka vyfotit.“⁴⁷

Goffman uvádí, že cizí osobu, tedy to, co neznáme, máme tendence zařadit do určité kategorie a častokrát později zjistíme, že naše představy byly mylné. Podle určitých

---

45 Informátor č. 7

46 Informátorka č. 2

47 Informátorka č. 1

atributů soudíme, že je pro nás osoba nebezpečná, nebo je slabá.⁴⁸ (GOFFMAN, 1978: 12) Součástí životního stylu dvou mých informátorek je nezištná pomoc potřebným. Nezištně pomáhají lidem ve svém okolí, které běžně potkávají na ulici, neboť to pokládají za zcela přirozené jednání. Přesto mají zkušenost s tím, že v některých lidech vzbuzují strach, obavy, odpor a jiné negativní emoce.

„Pomáhám lidem, protože lidi by si měli pomáhat. ... Když vidím slepce u přechodu, kde není žádná signalizace, tak ho převedu na druhou stranu. Stejně tak se zeptám i starého člověka, jestli nechce pomoci. Nebo když vidím, že někomu není dobře, tak se zeptám, jestli mu můžu pomoci, zavolat záchranku nebo někam doprovodit. Ale to je přece normální. Takhle by se měli chovat všichni lidi. ... Nejlepší je, že já se snažím lidem pomáhat, nikdy jsem nic neukradla, nikomu vědomě neublížila a pak v buse si vedle mě nikdo nesedne, takový ty dámičky si hlídají falešný Prady. Prostě lidi souděj podle hadrů, podle vzhledu. To není dobrý.“⁴⁹

Na gotiky a jejich způsoby, jakým pomocí zdobení svého těla vyjadřují své společně sdílené hodnoty a postoje k majoritní společnosti, potažmo mainstreamové kultuře, se antropologie může dívat nejen jako na subkulturu, ale též z pohledu antropologie těla. Z tohoto hlediska je typické pro všechny typy kultur, že se její příslušníci určitým způsobem o své tělo starají, prezentují ho, upravují ho. Mezi tyto úpravy se řadí samozřejmě i užívání specifického make-upu, ale i styl oblékání a úpravy vlasů⁵⁰.

Odlišnost je známá na první pohled, nebo na první pohled není zcela patrná.⁵¹ Toto dvojí hledisko podle Goffmana patrně dobře znají všichni gotici. Někteří mají natolik vyzývavou image v porovnání s mainstreamovou módou, že je jejich odlišnost patrná na první pohled. Jiní naopak vizuálně splývají s mainstreamem, přesto svou odlišnost sami pociťují a často sami odhalují.

„Na mně normálně moc nejde poznat, kdo sem. Ale když se dám s někým do řeči,

---

48 Porovnej: Goffman, E.: *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth, Penguin 1979 s. 12

49 Informátorka č. 1

50 Porovnej Soukup, M., Balcerová, M.: *Antropologie těla*. 2011 Dostupné z: https://www.academia.edu/6249159/Antropologie_tela

51 Porovnej Goffman, E.: *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth, Penguin 1979 s. 14

tak mu brzo dojde, že o Ordinaci v růžový zahradě si moc nepopovídáme, zato mu můžu doporučit, který zpracování Addamsovic rodiny je nejlepší, nebo kerá povídka vod Poea měla dobrý i filmový zpracování.“

Jednou z otázek, které se nabízejí, je to, co vlastně mladé lidi vede k tomu, aby přijali určité stigma⁵², díky němuž se mohou stát nepřijatelnými pro svou rodinu i pro společnost jako takovou. Z mého výzkumu vyplývá, že podstatná část mých informátorů raději přebírá stigma „být gotikem“, které si sami volí ze svých vlastních důvodů, než se smířit s tím, co si přináší z dětství. Trauma z dětství sami pocítují jako mnohem závažnější stigma, byť není na pohled patrné, na rozdíl od vizuální odlišnosti od většinové společnosti, pro kterou se svobodně rozhodli.

Z mého výzkumu vyplývá, že jde o zážitky, které jsou u nás obecně hodnocené jako morálně nepřipustné či morálně nevhodné, odsouzeníhodné. Je však možné se domnívat, že jde o určitý vzorec chování, který je reakcí na předcházející událost? Že by tedy „být gotikem“ současně znamenalo přinášet si do dospělosti trauma z dětství?⁵³ Může se však jednat o určité procento jedinců, kteří skrze příslušnost ke goth řeší vlastní vnitřní konflikt, ale rozhodně nemůžeme tento nepřehlédnutelný fakt vzít jako měřítko pro celou společnost. Zvláště vezmeme-li v úvahu, že je stejně tak možné, že pro ostatní členy hnutí je zásadní pohnutkou touha odlišit se od mainstreamu⁵⁴, či neškodná forma exhibicionismu.

Na základě svého výzkumu jsem rozlišila právě 3 typy příčin:

I. Vyrovnání se s osobním traumatem

„To, že máma pije asi mělo vliv na to, kdo sem. Možná to byl i hlavní důvod. ... Líbí se mi ta hudba, atmosféra, kultura, která má duši a prostě sem v tom našla samu sebe. Jako dcera alkoholičky sem byla pro některý lidi chudák, ale jako gotička sem součást nějaký kultury, něčeho, co má pro mě smysl a žiju. A sem

---

52 Termín stigma užívám ve smyslu, že jde o určitou odlišnost, která má na svého nositele, v našem případě příslušníka gotické subkultury, negativní sociální dopad.

Goffman uvádí, že termín „stigma“ pochází z řečtiny a byly jím označovány jisté znaky, které měly upozorňovat na negativní charakter stigmatizované osoby. Během historického vývoje došlo i k vývoji samotného významu termínu až do dnešních dob, kdy je jeho význam běžně užíván ve smyslu původního pojetí. (Goffman, E.: *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth, Penguin 1979. s. 11)

53 Zde se nabízí možnost hlubšího výzkumu z hlediska psychologické antropologie.

54 Pojem mainstream zkoumaná skupina lidí velmi silně vnímá a snaží se vůči němu vymezit. Je jím myšlena v užším slova smyslu hudba, tedy střední/populární proud, ale i styl oblékání a zdobení. V širším slova smyslu jsem pak narazila i na souvislost s hodnotovým systémem či vzorci chování.

happy. ... Možná se za gotikou schovávám nebo za ní schovávám ten cejch, kerej na sobě cejtím. Ale žiju a sem se sebou spokojená.“⁵⁵

II. Potřeba odlišit se od mainstreamu

„Mě prostě nebaví jít se stádem. Chtěl sem najít něco, co by bylo jiný, než co ti cpou média a reklama a nadnárodní korporace. ... A gotika prostě byla a je to vono.“⁵⁶

III. Exhibicionismus

„Baví mě, jak na mě lidi koukaj. Nejsem jedna z davu, ale každej si hned všimne, že sem jiná. ... Má to svoje nevýhody, jasný, ale to má dycky všechno. ... Mně se prostě líbí, když na mě lidi koukaj a mluvěj vo mně. ... Každěj je něčim výjimečnej, ale mně se líbí, že to lidi, co mě potkaj, hned taky viděj.“⁵⁷

---

55 Informátorka č. 8

56 Informátor č. 3

57 Informátorka č.5

3. Konflikty

Slovo **konflikt** je latinského původu. Skládá se z kořene slova *fligo*, jehož prvotním významem je udeřit, a předpony *con*, která odkazuje na vzájemnost, tedy vzájemný úder, vzájemný střet. V češtině bychom pro termín konflikt našli množství synonym, mezi něž patří jen pro příklad: spor, neshoda, rozkol, hádka, rvačka a jiné. Už když se zamyslíme, jaká synonyma nám mohou termín nahradit, je jasné, že jde o pojem, který má v českém jazyce spíše negativní přízvuk.

Hovoříme-li o konfliktu, pak hovoříme o střetnutí dvou a více stran, tedy lidí, kde uspokojení jedné strany buď do určité míry, nebo zcela vylučuje uspokojení strany druhé⁵⁸.

V antropologii se problematikou konfliktů zabývala již manchesterská antropologická škola. Max Gluckman ve 40. letech 20. století rozpracoval teorii konfliktů, kterou se svými spolupracovníky testoval během terénních výzkumů. A již ve své době Gluckman zastával názor, že při studiu konfliktů je nutné současně zkoumat sociální situaci. Tvrdil, že chování lidí je reakce na situace, v nichž se ocitají⁵⁹. Jinými slovy, důvod, proč se lidé chovají určitým způsobem, přichází se situací, nikoliv sám od sebe. Z toho by logicky vyplývalo, že ke konfliktu dochází na základě nějakého podnětu, který ho vyprovokuje. Zde je však potřeba zamyslet se nad tím, že podněty mohou být různého charakteru a ne každý vnímá tyto podněty stejně. Jinak řečeno – co jednoho nechá zcela chladným, protože si toho sotva všimne, může jiného urazit, pobouřit.

3.1 Příčiny konfliktů: předsudky a nevědomost?

Mezi gotiky a majoritní společností dochází nejen k občasnému střetávání, ale i ke konfliktům. Ať už hovoříme o verbálních konfliktech nebo dokonce fyzických.

Během svého výzkumu jsem zjistila, že každý z mých informátorů zažil nějakou formu konfliktu s majoritou.

Otázkou však je, zda tyto střety pramení z předsudků, jež jsou o goticích rozšířené (viz

---

58 Porovnej Krívohlavý, J.: *Konflikty mezi lidmi*. Praha, Portál 2002. s. 17 - 20

59 Porovnej Soukup, V.: *Dějiny antropologie*. Praha, Karolinum 2004. s. 444 - 445

příloha), nebo je jejich příčina v tom, že majorita netuší o existenci gotické subkultury a základem konfliktu je tedy nevědomost, případně obrana před tím, co je nám neznámé.

Zde se setkáváme s jedním z klasických antropologických konceptů „my“ a „oni“, s nímž se setkáváme napříč historií a kulturami. Ať už mluvíme o době antické, kde neznámé bylo označováno jako špatné, barbarské, o zámořských objevech a střetávání Evropanů s domorodým obyvatelstvem nebo dnešní neschopnost nebo spíše absenci snahy porozumět věcem, jež nám jsou cizí, neznámé. I dnes se, a to ne zrovna sporadicky, setkáváme s tím, že je špatné to, co neznáme, čemu nerozumíme, co neumíme zařadit.

Můžeme tedy hovořit o předsudcích majoritní společnosti k subkultuře gotické, ale zároveň zde existuje zcela reálná a z pragmatického hlediska mnohem pravděpodobnější možnost. A to, že jádrem konfliktů mezi gotiky a majoritní společností není předsudek vycházející z nepochopení goth, či negativní postoj vůči této konkrétní skupině, ale naopak jde o intoleranci k věcem tzv. Jiným. Což by ve výsledku znamenalo, že jedinec z majoritní společnosti, který se dostane do konfliktu s gotikem, se stejným způsobem může dostat do konfliktu s členem kterékoliv jiné subkultury, které není sám členem. Zde pak můžeme, samozřejmě s přihlédnutím k dalším možným příčinám, mluvit o určité formě etnocentrismu.

Je-li tato teze pravdivá, nebo má k pravdě alespoň blízko, pak by to znamenalo, že gotici nemají problém s majoritou a majoritní společnost nemá problém s gotiky. Ale jde o střetávání s intolerantními jedinci, příslušníky majority. A tyto negativní zkušenosti posléze vytváří předsudky, které gotici mají vůči majoritní společnosti. A to, že majoritní společnost jako taková goth odmítá. To samozřejmě může být pravda, ale současně vůbec nemusí.

Ve svém výzkumu jsem se snažila zjistit, zda ke konfliktům mezi gotiky a majoritní společností dochází. Zároveň mě však zajímalo, co si o těchto střetech gotici myslí. Jak sami vnímají střety, konflikty s majoritou?

„Jednou mě servírka poprosila, abych s přítelkyní odešel z kavárny, že maj plno. Přitom tam nebyla ani noha. Nebo na mě čas od času pořvávali puberťáci. Nebo důchodci jsou dobrý – ty si tak jako brblaj, ale tak, abys je slyšela a abys věděla, že to je na tebe. Ale to se jako dá. ... Je to spíš vo tom, že jim nezapadáš do žádný škatule a z toho sou lidi hrozně nervózní. Vem si černochoy, nebo muslimy. Na ty skoro každej čumí, páč jsou prostě jiný.“⁶⁰

Jenže někdy nezůstává jen u verbálních projevů...

„Na nějaký pokřikování nebo posměšky, že není Halloween si člověk zvykne, je to daň za to, že můžeš být tím, kým chceš. Ale jednou mě takovej cápek skopal ze schodů. ... Nemyslím, že šlo o to, že jsem gotička, ale spíš o to, že vypadám jinak. A to tady spoustě lidí prostě vadí.“⁶¹

„Když jsou lidi schopný smát se slepým, tělesně nebo mentálně postiženým, proč by jim mělo něco bránit, aby se smáli někomu, kdo neodpovídá jejím měřítkům rádoby krásy. ... Když si představím, jak bývají šikanovaný tlustý nebo příliš hubený lidi, tak mě to snad ani nepřekvapuje. Jako gotička prostě vypadáš jinak a oni tomu třeba jen nerozumí. Možná jsou ty konflikty, jak tomu říkáš, jenom snaha skrejt to, že se sami bojí. A je jedno jestli tebe, protože vypadáš jinak, nebo jen toho, že nerozumí, proč vypadáš tak, jak vypadáš.“⁶²

Z této výpovědi je patrné, že informátorka nechová takřka žádné negativní postoje vůči majoritní společnosti, přestože se s negativními reakcemi na svou osobu setkala. Naopak sama přemýšlí, v čem spočívá důvod negativních reakcí. A uznává, že společnost dokáže být krutá i vůči těm, kteří si stigma nevolí dobrovolně, ale narodí se s ním, nebo ho nechtěně získají v průběhu života, a tak ji příliš nepřekvapuje, že ta stejná společnost může mít problém s gotiky, kteří ono stigma přijímají dobrovolně. Současně tato výpověď naznačuje, že gotici mohou být díky vlastní jinakosti tolerantnější vůči ostatním skupinám.

Budeme-li ale operovat s myšlenkou, že konflikty mají jádro v předsudcích, je nutné se u předsudků zastavit. *„Jde o iracionálně založené postoje či postoje afektivně zdůrazněné. Typickou součástí předsudků jsou prvky averze a hostility.“⁶³*

Většina mých informátorů se setkala s předsudky právě tam, kde by se měl člověk cítit nepohodlněji, nejbezpečněji – v rodině.

„Naši z toho byli ze začátku docela v prdeli. A já se jim teda ani moc nedivím. Najednou jakože dramatickej make-up a úplně jiný hadry, než do té doby. Nevěděli, co to má být, tak prostě podle toho vzhledu usoudili, že to je jako

---

61 Informátorka č. 2

62 Informátorka č. 1

63 Novák, T.: *O předsudcích*. Brno, Doplněk 2002 s. 8

špatný. A jako si mysleli, že snad uctívám satana. Než sme si jako normálně sedli a já jim normálně vysvětlila, co je gotika a proč se mi líbí. A od té doby na pohodu. A dokonce mi i sami kupují gotický hadříky.“⁶⁴

Toto je zcela ukázkový příklad toho, že si lidé tvoří předsudky na základě atributů, které znají jen vzdáleně a osobu, mající jiný charakter, než na jaký jsou zvyklí z mainstreamu, tak podle těchto atributů chybně zařadí.⁶⁵ Nehledě na to, že se jedná o blízkého člověka. Ale možná právě proto, že se jedná o blízkého člověka, dají mu snáz šanci předsudek, jenž si na základě vlastní nevědomosti vytvořili, vyvrátit.

„Postojovou změnu může navodit film se sympatickým hrdinou a zejména pak televizní seriál – za předpokladu, že hrdina pocházející z určité skupiny či národa – ale také hlubší seznámení s lidmi z daných skupin.“⁶⁶

Jinými slovy – jestliže média ukáží člena určité skupiny v pozitivním světle, může být následkem změna přijetí členů této skupiny.

„Sem tam se v televizi objeví tématika spojená s gotiky. Ale většinou to je hrozná nesmysl. Myslim, že v nějaký Kriminálce Las Vegas byli gotický děcka, co pili krev a vraždili nebo co. Nebo v jednom z těch připitomělejších českých seriálů na nově se dala holka po smrti matky na gotiku a byla celá v černém, s nikým se nebavila, na všechny byla protivná. Prostě stereotyp, kterej je úplně mimo! Snad jediný, co by se blížilo reálnému gotikovi byla postava Abby v Námořní vyšetřovací službě. Gotici jsou veselí, normálně se bavěj s lidma a jo, sou trochu jiný, ale nijak tím neublížujou sobě, lidem kolem, ani společnosti.“⁶⁷

Tedy na základě médií předkládaných stereotypů pak mohou vznikat konfliktní situace. Jedinec, který se s členy goth setkal doposud jen ve spojitosti s televizními pořady zmíněnými mou informátorkou, má celkem logicky představu, která je víceméně převzatá, osobní zkušenost nemá, a tak jedná na základě toho, co mu bylo zprostředkováno. Gonzáles-Crussi ve své knize Jak se díváme vysvětluje, že na obraz Rembrandta van Rijna, jenž je znám pod dvěma názvy: „Svatá rodina“ a „Tesařova

---

64 Informátorka č.2

65 Porovnej Goffman, E.: *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth, Penguin 1979 s. 12

66 Novák, T.: *O předsudcích*. Brno, Doplněk 2002 s. 35

67 Informátorka č. 1

domácnost“ lze pohlížet dvojitým způsobem. „*Když se tedy s určitým předem učiněným úsudkem podíváme na obraz, znamená pro nás něco úplně jiného, než když se na něj podíváme s odlišnými předpoklady.*“⁶⁸

Můžeme se tedy setkat s dvojitou reakcí v případě, že člen majoritní společnosti má alespoň nějakou představu o gotické subkultuře. Jednak s reakcí člověka, který má gotiky spojené s vražděním a uzavřeností před světem, a jednak s reakcí člověka, který má naopak gotiky spojené s postavou veselé vědkyně.

3.2 Vznik konfliktu

Expresivně bychom mohli hovořit o tom, že konflikt je starý jako lidstvo samo. Setkáváme se s konflikty mezilidskými, které mají určitou podobu a důsledky. Mají nejružnější příčiny, řešení i následky. V psychologii se setkáváme s něčím, co lze označit jako osobní konflikt. Jedná se o situaci, v níž se jedinec musí rozhodnout a sám sobě předkládá příčiny, možnosti řešení, nějakým způsobem svůj osobní konflikt prožívá a nakonec se smíruje s následky vyřešení si vlastního konfliktu. Tato práce se primárně zaměřuje na konflikty mezilidské povahy. Tedy na střety mezi gotiky a majoritní společností.⁶⁹

Jedním ze stěžejních cílů výzkumu bylo zjistit, zda ke konfliktům mezi gotiky a majoritou dochází. Všichni z mých informátorů se do určitého konfliktu s majoritou dostali. Ne však ve stejné míře. „*Agrese zahrnuje velkou škálu projevů. To je důvod, proč může nabývat tolika významů.*“⁷⁰ U někoho šlo pouze o nějaké slovní roztržky, avšak jedna z mých informátorek mi popisovala fyzické napadení.

„Ale jednou mě takovej cápek skopal ze schodů. Šla jsem normálně ze školy, nikoho jsem si nevšímal a přemýšlela o tom, co mě ten den ještě čeká. Najednou na mě začal pokřikovat. Na to už jsem tak nějak zvyklá, tak jsem to nechala bez reakce bejt. Jenže ten maník se za mnou rozeběh, začal do mě mlátit, pak mě povalil na zem a začal do mě kopat. No, měla jsem smůlu, že jsem byla kousek od schodů, tak mě skopal z těch schodů.“⁷¹

---

68 González-Crussi, F.: *Jak se díváme. Věci viděné, neviděné a obscénní*. Praha, Triton 2008 s.94

69 Ovšem osobní konflikty, kterými se gotici zabývají, ať už se zcela nebo jen částečně dotýkají jejich identity, by mohly být zajímavým tématem hlubší analýzy, pro níž bohužel v této práci není dostatek prostoru.

70 Čermák, I.: *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou, Fakta 1998 s.9

71 Informátorka č. 2

Fyzickému napadení předcházela verbální útok, který moje informátorka dle svých slov nechala bez reakce, protože už je na tyto zvyklá a ví, že nemá smysl se s lidmi začít hádat, nebo jim vysvětlovat proč vypadá tak, jak vypadá. Mladík ovšem nehleděl na její apatii vůči jeho urážkám a mou informátorku fyzicky napadl. Existuje řada vysvětlení, proč se to stalo. Co ho vedlo k tomuto jednání. Mohlo jít jednoduše o agresivního jedince, který by stejným způsobem napadl kohokoliv jiného, ale vybral si právě mou informátorku, protože její vzhled mu dal onu záminku. Mohlo jít o člověka, který má problém s lidmi, kteří se vymykají mainstreamu. Vzhledem k tomu, že pachatel nebyl nikdy dohledán a případ s ním nebyl projednán, můžeme se o jeho pohnutkách skutečně jen dohadovat. Ale informátorka je přesvědčená, že jeho agrese byla alespoň z části vyvolaná jejím vzhledem, který ho silně pobuřoval. Což může souviset s mírou tolerance vůči věcem, které jsou pro nás tzv. jiné.

„Tolerantní a intolerantní chování je formou morální komunikace. Čistě tolerantní nebo čistě intolerantní chování je nemožné. Mění se pouze poměr mezi oběma komunikačními formami a předmět, kterého se dotýkají.“⁷²

3.3. Agresivita

Jak již bylo zmíněno, každý s mých informátorů se setkal s agresivním postojem majoritní společnosti.

„Z praktického hlediska stojí za odlišení přímá a nepřímá agrese a verbální a fyzická agrese. Člověk může někoho napadnout přímo fyzicky (např. políček, kopnutí, cloumání, přímá fyzická agrese) nebo přímo verbálně (např. nadávky, zesměšňování, osočování: přímá verbální agrese) ... Projevem nepřímé fyzické agrese je pak například ničení majetku náležícího objektu agrese. Nepřímou verbální agresi představují například pomluvy, hostilní poznámky a žerty.“⁷³

Jsem nezlomně přesvědčená, že je důležité brát ohledy na všechny projevy agrese.

---

72 Janata, J.: *Agrese, tolerance a intolerance*. Praha, Grada Publishing s. r. o. 1999 s. 110

73 Čermák, I.: *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou, Fakta 1998 s. 11

Podle mého názoru je zcela nepřijatelné, aby se nad nepřímou verbální agresí – jak se tak říká – mávalo rukou s předpokladem, že to objektu, na který je tato forma agrese namířena, nemůže nijak vážněji ublížit. Naopak. Když půjdeme do důsledku, představme si modelovou situaci. Na jedince bude mířena nepřímá verbální agrese, tzn. pomluvy a nevhodné žerty. Po čase, kdy se tato situace nebude řešit, dojde k přímému verbálnímu napadení, kdy jedinec bude vystaven např. veřejnému zesměšňování. Pokud ani v tomto případě nedojde k nápravě, k trestu nebo alespoň konfrontaci s cílem ujasnit zúčastněným, že takové jednání není v souladu se slušným chováním, potažmo s listinou základních práv a svobod, je zcela logickým vyústěním této situace přímá fyzická agrese.

Myslím si, že tyto situace nastávají dnes a denně na školách i na pracovištích, a to nejen v souvislosti s gotiky, ale zejména v souvislosti s etnickými či sociálními skupinami. Z mého úhlu pohledu je nadmíru nutné se proto zabývat i sebemenší nepřímou verbální agresí, aby se již v zárodku zamezilo vzniku dalekosáhlejších agresivnějších útoků. Je třeba v lidech již od dětství pěstovat toleranci vůči jiným skupinám, ať už jde o jedince, kteří se se stigmatem narodili či si jej v průběhu života osvojili dobrovolně.

V terénu jsem se setkala i se situací, kdy právě díky příslušnosti ke gotické subkultuře jedinec plně pochopil, jak důležité je být tolerantní k ostatním lidem, jejich původu, vyznání, tradicím atd., což dokazuje i následující citace výpovědi mé informátorky.

„Na rovinu, já jsem dřív prostě neměla ráda Romy. ... Ale je to vlastně stejný jako s gotikama. Najde se mezi nima pár satanistů, ale ne všichni sou uctívači ďábla. A Romové taky všichni nekradou. ... Já se můžu převlíknout a odlišit, abych se vyhla předsudkům týhle společnosti, Romové ne, takže to maj o to těžší. ... Předsudky má každej, ale ne každej se jich umí vzdát.“⁷⁴

3.4 Důsledky střetů

Každý konflikt má své důsledky. Pro některé z mých informátorů jde o zkušenost, která v určitém ohledu posílila jejich osobnost.

„Ať si lidi říkaj, co chtěj. Normálně už se jako gotik neovoblikám a párkrát do roka ty hemzy přežiješ. Co tě nezabije, to tě posílí.“⁷⁵

Jedna z mých informátorek je přesvědčená, že právě tyto střety v ní vyvolaly

---

74 Informátorka č. 6

75 Informátor č.4

určitou formu sociální fobie.

„Já se nebojím skinů, nebojím se cikánů, nebojím se motorkářů, ale jakmile vidím někoho, kdo vypadá jakože normálně, tak cejtím hroznou úzkost. ... Když jsem s někým, koho dobře znám, není to takový, ale jakmile jdu sama, tak se fakt bojím.“⁷⁶

Pro jiné je důsledkem těchto konfliktů jisté opovržení společností z důvodu nízké míry tolerance vůči tomu, co se vymyká mainstreamu, což vyplývá z následující výpovědi.

„Lidi tady ani nevědí, co je tolerance. Všichni tvrděj, jak jsou tolerantní a jsou, ale jen k tomu, co znaj, a to je prdlajs tolerance. Vlastně mi je těch lidí docela líto, protože tou svojí uzavřeností před neznámým se dobrovolně ochuzují o báječný lidi, zkušenosti, zážitky a tak.“⁷⁷

Na druhou stranu Loewenstein tvrdí: *„Požadovat, abychom se bez předsudků otvírali druhým a odpoutali se od skupinových idiosynkrazií vůči vetřelcům a porušovatelům našich norem, je pravděpodobně přehnané.“⁷⁸*

Vezmeme-li v úvahu výpověď mé informátorky a citaci Bedřicha Loewensteina, pak ideálním výstupem by bylo nalezení oné střední cesty. Kdy chápeme, že majoritní společnost či mainstreamová společnost má jisté výhrady proti tomu, co nezapadá do této skupiny, tedy jde o skupinu zvanou „oni“, nicméně je natolik tolerantní, že se i s předsudky, které může k cizím skupinám, byť zcela mylně, chovat, pokusí tyto skupiny bez konfliktů přijmout a svých předsudků se postupně zbavit. Ovšem bez jakáchkoli známek vnitřního pesimismu musí být každému jasné, že tento koncept je ve společnosti, kde vládne nepřeborné množství charakterů utvářených nejrůznějšími vnitřními a vnějšími vlivy, zcela utopistickou představou.

---

76 Informátorka č. 2

77 Informátorka č.8

78 Loewenstein, B., W.: *My a ti druzí*. Brno, DOPLNĚK 1997. s. 76

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, zda mezi gotiky a majoritní společností dochází ke konfliktům a co si o těchto konfliktech a jejich řešení myslí sami příslušníci goth. V souvislosti s tímto cílem jsem si zvolila dvě výzkumné otázky, na které jsem se během výzkumu snažila najít odpověď.

Dochází ke konfliktům mezi gotiky a majoritou? A co si o střetech mezi gotiky a majoritou myslí sami gotici?

Z mého výzkumu vyplývá, že ke konfliktům mezi majoritní společností a gotiky dochází a nejde jen o ojedinělé případy. Naopak se jedná o agresivní chování v různé míře. Avšak důležitým zjištěním pro mne bylo, že sami gotici nejsou přesvědčení o tom, že by důvodem těchto konfliktů byla jejich příslušnost právě ke gotické subkultuře, ale spíše jejich odlišnost. Tedy problémem podle mých informátorů není gotická scéna jako taková, protože o její existenci většina členů majoritní společnosti nemá ani ponětí, ale spíše jejich jinakost, vůči níž je česká společnost stále ještě poměrně intolerantní.

Pravdou ovšem také je, že většina mých informátorů se shoduje v tom, že problém nemusí být v celé společnosti jako takové. A tak mohlo jít o střety s jedinci, kteří by se do podobné situace dostali s kýmkoliv jiným, tedy s příslušníkem jakékoliv jiné subkultury či etnické skupiny.

Hovoříme-li o střetech s majoritní společností, pak je na místě zmínit i pozitivní střety. Moji informátoři mají přátele, kteří jsou členy majoritní společnosti, setkávají se s pozitivními reakcemi v podobě žádostí o vyfotografování. A v neposlední řadě jsou tu rodinní příslušníci, kteří nesdílejí stejný životní styl, jako moji informátoři, a přesto se vzájemně respektují a uznávají.

Druhou část druhé výzkumné otázky tvoří dotaz, zda je možné situaci pozitivně ovlivnit. Jak jsem během výzkumu zjistila, gotici nemají příliš zájem o to, aby se o nich společnost příliš zajímala. Do určité míry jim vyhovuje domnělá uzavřenost jejich skupiny a naopak poměrně negativně kvitují snahy médií přiblížit tuto subkulturu majoritní společnosti, protože se zpravidla jedná o představení této subkultury na základě určitých konstruktů, předsudků, které by rádi odbourali. Zde dochází k náznaku určitého rozporu, který je nutno dovysvětlit, aby bylo zřejmé, že nejde o dvě navzájem se vylučující tendence. Na jedné straně by gotici byli rádi, aby o nich společnost neměla

dokola tytéž předsudky, pokud už o nich má nějaké informace, avšak zároveň by rádi zůstali částečně mimo mainstream. Tedy být součástí společnosti, ale do určité míry si uchovat svou dobrovolnou separaci.

Bylo zamýšleno, že část práce bude věnována i výzkumu formování identity českých gotiků, čemuž byla věnována třetí z výzkumných otázek **Jakým způsobem dochází k formování identity gotika?**

Dovoluji si tvrdit, že i na tuto otázku jsem našla odpovědi, které jsem se snažila během terénního výzkumu naléznout. Identita je samozřejmě formovaná okolními vlivy, rodinným zázemím a tak dále, ale mně spíše zajímalo, čím je formována identita gotika. Jaké impulzy z něj tvoří právě takovou gotickou osobnost, jakou jsou. Na základě čtených rozhovorů se svými informátory jsem se dopracovala k tomu, že tyto vlivy lze rozdělit do tří základních kategorií, na nichž se víceméně shodovali všichni zpovídání informátoři. A to hudba, film (tedy kulturní podněty), ostatní členové subkultury a osobní vzory. První dvě kategorie nebyly pro mne až takovým překvapením, ale zajímavé pro mne bylo, že do třetí kategorie zahrnuje jedna z mých informátorek i člověka, který s gotickou subkulturou nemá zdaleka nic společného. Vzhledem k tomu, že se jí její učitelka stala vzorem na základě charakterových vlastností, není to až tak překvapivý závěr, na druhou stranu většina ostatních informátorů i v této kategorii uváděla osobnosti, které určitým způsobem s gotickou subkulturou souvisí.

Do terénu jsem vstupovala jako insider a s dokončením výzkumu a této práce se ze mě stal outsider. Mám-li hovořit o přínosu této práce, pak ten přínos je pro mne velmi osobní. Vstup do terénu, do něhož jsem do začátku výzkumu vstupovala jako členka komunity, pro mne znamenal posun. Často pro mne bylo velmi náročné udržet si určitý distanc a snažit se věci, které mi byly tak blízké, vidět z pohledu výzkumníka jako objekt zkoumání. Mnohdy jsem propadala depresím z pocitů bezvýchodnosti situace, do nichž jsem se během výzkumu dostávala, z pocitu narušené identity, která pro mne byla tak důležitá, byť jsem si ji uchovala jen vnitřně, pro sebe, jako něco, co patří jen mně a málokdo ví, kým ve skutečnosti jsem. Upřímně mohou říct, že jsem díky této práci prošla vlastní krizí identity. Ale ve výsledku jsem za tuto skutečnost ráda.

Ano, do jisté míry mě mrzí, že už nemůžu hrdě říct: „*Já jsem gotička!*“, ale na druhou stranu jsem přesvědčená, že jsem dospěla. Během hodin strávených jako výzkumnice v terénu a poté s nasbíranými materiály u počítače a terénního deníku jsem měla dost příležitostí uvažovat o svém vlastním životě. Měla jsem možnost ujasnit si kritéria a osobní cíle, s nimiž vstupuji do další etapy svého života.

Co bych tedy označila jako závěr přínosu této práce? Nejspíš zjištění, že krize osobní identity nemusí být nutně negativní proces. Ale zároveň jsem se utvrdila v domněnce, že vstupovat do terénu jako insider je náročnější, než jako outsider. Mám-li však uvést, proč považuji tuto práci za přínosnou v obecnější rovině, pak bych patrně zmínila, že gotické subkultury je dle mého mínění věnován v České republice poměrně malý prostor. Tato práce odhaluje některé zajímavé skutečnosti týkající se utváření identity, osobního vývoje a předkládá možné náměty k dalšímu zkoumání.

Zdroje

Literární zdroje

BELL, A.: *Etnické čistky*. Praha, Práh 2003. ISBN 80-7252-070-9

BOURDIEU, P.: *Teorie jednání*. Praha, Karolinum 1998. ISBN 80-7184-518-3

ČERMÁK, I.: *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou, Fakta 1998. ISBN 80-902614-1-8

ČERMÁK, I., HŘEBÍČKOVÁ, M., MACEK, P. (ed.): *Agrese, identita, osobnost*. Brno, psychologický ústav Akademie věd ČR. Tišnov, SCAN 2003. ISBN 80-86620-06-9

DANIEL, O., KAVKA, T., MACHEK, J. a kol.: *Populární kultura v českém prostoru*. Praha, Karolinum 2013. ISBN 978-80-246-2192-0

DIGITALIS, R.: *Goth: magická stránka temné kultury*. Praha, Volvox Globator 2009. ISBN 978-80-7207-744-1

DYONIZIAK, R.: *Subkultura mládeže: sociologická studie k problémům specifické kultury věkové a generační skupiny mládeže*. Praha, Osvětový ústav 1968

EDWARDS, T. (ed.): *Kulturální teorie: Klasické a současné přístupy*. Praha, Portál 2010. ISBN 978-80-7367-685-8

ERIKSEN, T. H.: *Sociální a kulturní antropologie*. Praha, Portál 2008. ISBN 978-80-7367-465-6

GIRARD, R.: *O původu kultury: hovory s Pierpaolem Antonellem a Joaem Cezarem de Castro Rocha*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2008. ISBN 978-80-7325-164-2

GOFFMAN, E.: *Stigma: notes on the Management of Spoiler Identity*. Harmondsworth, Penguin 1979

GONZÁLES-CRUSSI, F.: *Jak se díváme. Věci viděné, neviděné a obscénní*. Praha, Triton 2008. ISBN 978-80-7387-128-4

HAVLÍNOVÁ-HORVÁTHOVÁ, M.: *Co je osobnost? Příspěvek k hledání podstaty osobnosti*. Praha, Nakladatelství československé akademie věd 1969

HEBDIGE, D.: *Subculture: the meaning of style*. London, Methuen 1979

HORÁKOVÁ, H.: *Kultura jako všelék?: Kritika soudobých přístupů*. Praha, SLON 2012. ISBN 978-80-7419-103-9

JANATA, J.: *Agrese tolerance a intolerance*. Praha, Grada Publishin s. r. o. 1999. ISBN 80-7169-889-X

JACYNO, M.: *Kultura individualismu*. Praha, SLON 2012. ISBN 978-80-7419-104-6

KOLÁŘOVÁ, M.: *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha, SLON 2011. ISBN 978-80-7419-606-5

KŘIVOHLAVÝ, J.: *Konflikty mezi lidmi*. Praha, Portál 2002. ISBN 80-7178-642-X

LOEWENSTEIN, B., W.: *My a ti druzí: Dějiny, psychologie, antropologie*. Brno, DOPLNĚK 1997. ISBN 80-85765-64-0

MALINA, J.: *Antropologický slovník. Aneb Co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno, Akademické nakladatelství CERM 2009. ISBN 978-80-7204-560-0

MILOVSKÝ, M. (ed): *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule=Snowball Sampling*. Praha, Úřad vlády České republiky 2003. ISBN 80-86734-08-0

MOKREJŠ, A.: *Husserl a otázka „Co je normální?“*. Praha, TRITON s. r. o. 2002. ISBN 80-7254-308-3

MORGAN, D. L.: *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Brno, SCAN 2001. ISBN 80-85834-77-4

MUNKOVÁ, G.: *Sociální deviace*. Praha, Karolinum 2001. ISBN 80-246-0279-2

MURPHY, R. F.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha, SLON 1998. ISBN 80-85850-53-2

NOVÁK, T.: *O předsudcích*. Brno, DOPLNĚK 2002. ISBN 80-7239-121-6

PAVLÁSEK, M., NOSKOVÁ, J. (ed.): *Když výzkum, tak kvalitativní. Serpentinami bádání v terénu*. Brno, Masarykova univerzita: Etnologický ústav AV ČR 2013. ISBN 978-80-210-6480-5, ISBN 978-80-87112-75-5

PECHAR, J.: *Být sám sebou. Pojem identity a jeho meze*. Praha, HYNEK s. r. o. 1995. ISBN 80-85906-13-9

PONĚŠICKÝ, J.: *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha, Triton 2004. ISBN 80-7254-593-0

RICHERSON, P. J., BOYD, R.: *V genech není všechno aneb Jak kultura změnila evoluci člověka*. Praha, Academia 2012. ISBN 978-80-200-2066-6

SCHARF, N.: *Gotický svět: kronika*. Praha, Volvox Globator 2012. ISBN 978-80-7270-852-3

SMÉKAL, V.: *O lidské povaze. Krátká zamyšlení nad psychickou a duchovní kulturou osobnosti*. Brno, Cesta 2005. ISBN 80-7295-069-X

SMOLÍK, J.: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha, Grada 2010. ISBN 978-80-247-2907-7

SOUKUP, V.: *Dějiny antropologie*. Praha, Karolinum 2004. ISBN 80-246-0337-3

VLADIMIR518, VESELÝ, K.: *Kmeny*. Praha, Bigg Boss&Yinachi 2012. ISBN 978-80-903973-2-3

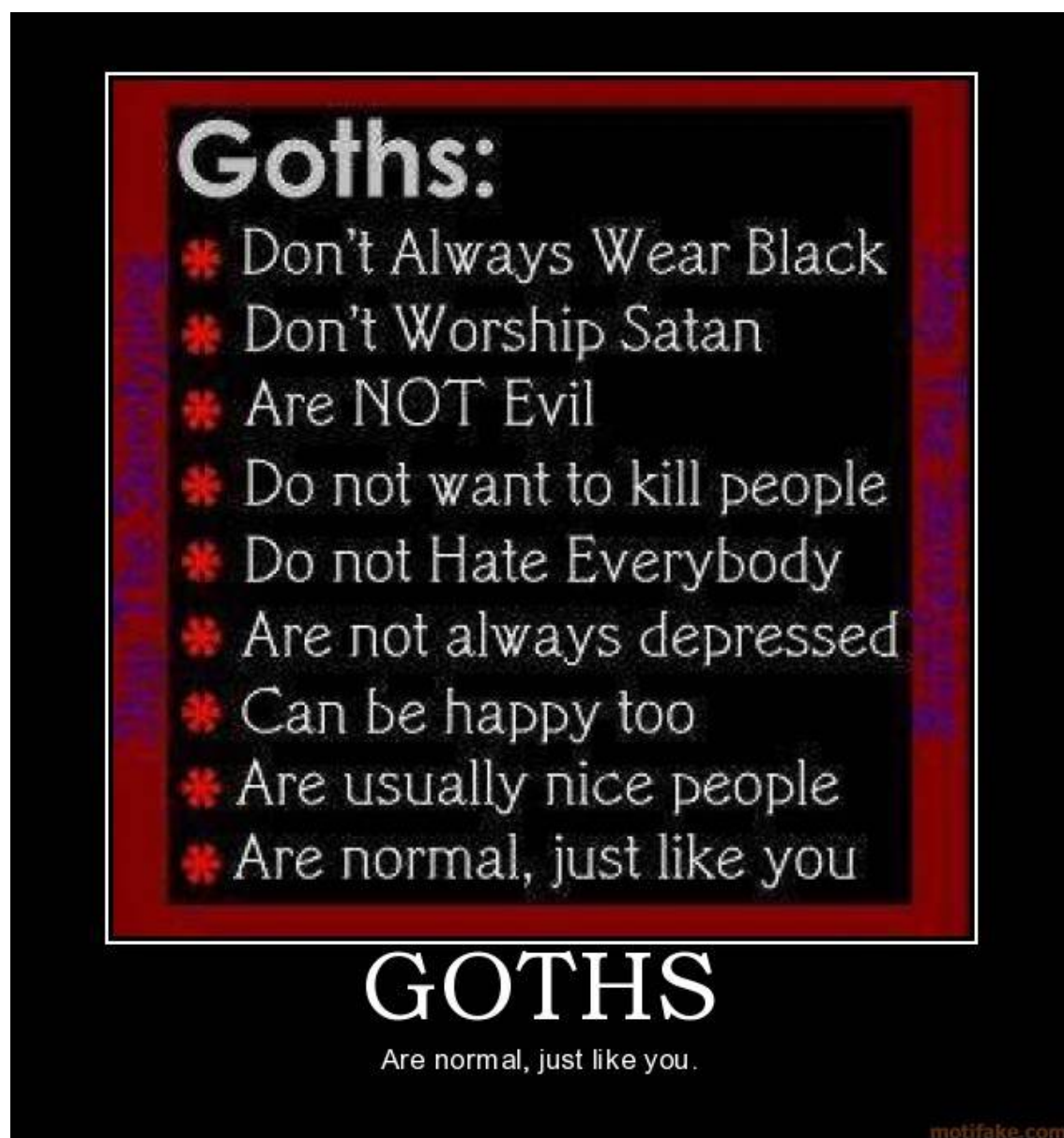
WOLF, J.: *Člověk a jeho svět. Úvod do studia antropologických věd: základní antropologické otázky: kultura a sociální antropologie*. Vyd. 2. Praha, Karolinum 1999. ISBN 80-7184-871-9

WOLF, V.: *Lidská identita v proměnách. Základy filosoficko-teologické antropologie*. Olomouc, Matice cyrilometodějská s. r. o. 2004. ISBN 80-7266-175-2

Internetové zdroje:

Antrowebzin. Plzeň: AntropoWeb, 2009, roč. 2007, 2-3. [Cit. 2014-03-28] Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/biograficka-metoda-v-antropologii>

Příloha:

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

Příloha č. 8²